Kut

KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRA Budapest IX., Dimitrov tér 8.

Ff 5047

Meghívó!

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom 65. évfordulója alkalmából tartandó egyetemi ünnepségre, 1982. november 2-án délután 18 órakor az MKKE Földes Ferenc Kollégiumának dísztermében kerül sor. (Bp., Ráday u. 43.)

Az ünnepségre szeretettel várja oktatóinkat, dolgozóinkat és a diákságot az egyetemvezetés.

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXIV. ÉVFOLYAM, 16. SZÁM Á.: 1,40 Ft 1982. OKTÓBER 28.

Hatvanöt éve...

Októberben nem vonultak százezrek az utcára, mint februárban... Viszont vér sem folyt. A petrográdi felkelésnek legfeljebb tíz áldozata volt; a Téli Palota ostromlói közül hatan estek el, a védők közül senki... Bizonyára nem megy minden ilyen simán, ha a kormánynak lett volna ereje védekezni. Csakhogy Kerenszkijt ekkor már alig néhány alakulat támogatta, s az is csak immel-ámmal. A Téli Palotát védő hat páncélautóból öt átállt a felkelőkhöz... A palotát végül is nem harc árán foglalták el. Az oldalbejáratokon, pinceablakokon egyre több felkelő szivárgott be a palotába; nem harcolni, agitálni. Eleinte elfogták és lefegyverezték őket. Aztán egyre többen lettek, s végül ők fegyverezték le a tiszti iskolásokat, akiknek ugyancsak nem volt kedvük harcolni, s megijedtek az ágyúzástól, bár a 30—35 lövésből csupán kettő találta el a palotát, s az sem okozott nagyobb kárt. Amikor a roham megindult, már senki sem védte a Téli Palotát...

... A kormánycsapatok az egész felkelés alatt egyetlen kísérletet tettek: Sztankevics, az Ideiglenes Kormány biztosa egy csapat hadapróddal kivonult, hogy visszafoglalja a telefonközpontot. Egy bolsevik zászlós s egy kormánypárti hadnagy negyedórás szópárbajt vívott; eredmény nélkül. Az ablakból kényelmesen lelőhették volna a támadókat, de nem lőttek, mint ahogy azok sem lőttek. Elfoglaltak két teherautót, s elbarikádozták magukat a kapu előtt. Amikor megjelent két bolsevik páncélautó, Sztankevics azonnal szabad elvonulást kért, amit meg is kapott, s a támadók nyugodtan visszamentek a Téli Palotába.

Gyávák voltak a felkelők? Aligha; az elkövetkező években volt alkalmuk bebizonyítani az ellenkezőjét... De most nyugodtak voltak és magabiztosak. Olyan nyilvánvaló volt számukra: a hatalom őket illeti. Annyira meg voltak győződve erről, hogy eszükbe sem jutott kételkedni a győzelemben. Ha ellenállásba ütköznek, bizonyára harcolnak. De így minek vért ontani? Arra a néhány polgárra, katonatisztre, hadapródra, akik nem akarják megérteni, hogy az ő világuknak vége, elég rákiáltani, hogy elkotródjanak. S ha elkotródtak, megvalósul a szabadság, a béke, az igazságosság birodalma. Ma Oroszországban, s holnap az egész világon."

(Gyurkó László: Lenin, Október)

Fiatalokat a békemozgalomba!

Kaponyi Erzsébet felszólalása

Október 18-án, a Parlament Vadásztermében az Országos Béketanács (OBT) *kibővített elnökségi ülést tartott*, amelyen részt vettek a Magyar ENSZ Társaság intéző bizottságának tagjai is.

Az ülésen részt vett *Puja Frigyes* külügyminiszter, aki az ENSZ második rendkívüli, leszerelléssel foglalkozó ülésszakáról és a jelenlegi fegyverzetkorlátozási tárgyalásokról tartott beszámolót.

Sarkadi Nagy Barna, az OBT főtitkára a békemozgalom aktuális kérdéseiről és az október 24. és 31. között megrendezendő, az ENSZ által meghirdetett leszerelési hétről tájékoztatta a résztvevőket. Ezt követték a felszólalások, s a *felszólalók között volt Kaponyi Erzsébet*, az OBT Ügyvezető Elnökségének tagja, egyetemünk nemzetközi kapcsolatok tanszékének adjunktusa.

Ebből az alkalomból kértem, hogy tájékoztasson bennünket a felszólalásában elhangzottakról:

— Mostanában egyre *több szó esik arról, hogy a magyar békemozgalmat meg kell újítani.* Véleményem szerint ez a megújulás egyrészt jelenti a magyar békemozgalomnak a megváltozott nemzetközi körülményekhez és a hazai társadalmi igényekhez való fokozottabb alkalmazkodását, másrészt azt, hogy *meg kell fiatalítani a magyar békemozgalmat.* Minél több fiatalt kell bevonni a békemozgalomba, ezért az OBT-nek hatékony propagandát kell kifejtenie, *hogy megismerjék a fiatalok az OBT tevékenységét és felkeltsék érdeklődésüket a béke és a háború kérdései iránt.*

Minden mozgalom hatékony működésének előfeltétele, hogy széles társadalmi bázisa legyen, ezért nálunk is főleg a fiatalokra kell alapozni. Fiatalok alatt *nemcsak a szervezett KISZ-tagokat, úttörőket s egyéb társadalmi szervezetek tagjait értem, hanem az ifjúság széles rétegeit, s ez utóbbi különösen indokolja, hogy az OBT-nek közvetlenül is kell a fiatal generációval foglalkoznia.*

Az OBT-nek több, sikeresen működő bizottsága van (Leszerelési, Katolikus, Tájékoztatási, Tudományos Bizottság). Ezek mellett szóba került már, hogy *létre kellene hozni egy Ifjúsági és Diákbizottságot*, amely az ifjúság békemozgalmi tevékenységét támogatja, nemcsak a társadalmi szervezeteken keresztül.

Személyes jó tapasztalataim is vannak. Nyáron, június 20-án, mint magyar küldött, részt vettem *egy 250 ezer fiatalt megmozgató párizsi békemeneten*, ahol az élvonalban *Georges Marchias, Louis Aragon, Marina Vlady* és sok más, híres közéleti személyiség haladt.

Magyarországon az élvonal adott, közéleti személyiségek, híres professzorok, neves tudósok, így *arról kell gondoskodni, hogy a fiatalok nálunk is föl tudjanak zárkózni ehhez az élvonalhoz.* Hogy ez sikerüljön, nagy előrelépést jelentene, ha létrejönne ez az Ifjúsági és Diákbizottság — fejezte be Kaponyi Erzsébet a tájékoztatást.

Winkler Katalin

3 laureata és 3 különdíj a pozsonyi XIII. Nemzetközi Közgazdasági Tudományos Diákköri Konferencián

A konferenciát a 12 éves hagyományoknak megfelelően *a Pozsonyi Közgazdasági Főiskola rendezte 1982. október 11—13. között.* A konferencián a rendező országon kívül a *Szovjetunió, Bulgária, Lengyelország, NDK, Jugoszlávia, Kuba és hazánk* közgazdász hallgatói és tanárai vettek részt.

A 24 tagú magyar delegációt (17 diák és 7 tanár) *dr. Fekete Ferenc* egyetemi tanár vezette. Egyetemünknek és a Pécsi Tudományegyetem Közgazdasági Karának 13 dolgozatát vitatták meg, ebből nyolcat az MKKE hallgatói készítettek.

A tanulmányi versenyen háromféle díjat adtak ki. A szekciók első három helyezettje ún. laureata díjat kapott — hivatalosan sorrendi megkülönböztetés nélkül. Emellett a rektori díjakat és a különböző csehszlovák szervezetek által felajánlott különdíjakat ítélték oda.

A magyar dolgozatok összesen 5 laureata, egy rektori és három különdíjat kaptak. Ebből egyetemünk dolgozatai 3 laureata és három — különböző szervek által felajánlott — különdíjban részesültek. *A főzsüriben szerzett* információnk szerint Veit József végzett hallgatónk (a számviteli tanszék gyakornoka) *szekciójában első, Magyar Éva és Pap Zoltán közös dolgozata második, Zupcsán Erika pedig harmadik helyezést ért el. Különdíjban részesült: Adorján Csaba, Balogh Irén és Lukács János közös munkája, valamint a Győri—Lilli—Tétényi szerzőhármas dolgozata. Az előadott 8 MKKE pályamű közül végül is 6 díjazásban részesült.*

Az összesen kiadott 62 laureata és rektori díjból 27-et Csehszlovákia, 13-at a SZU hallgatói kaptak (együtt az összes díj 64,5 százaléka). *A dolgozatok szakmai színvonala — egyes szekciókban nagyon feltűnő módon — nem mindig érvényesült a helyezések kialakításánál.*

A konferencia tapasztalatainak megvitatására szervezett ülésen delegációnk elmondta észrevételeit és a további konferenciák szervezésére vonatkozó javaslatait. Ezek a megjegyzések a központi (prágai) rendezők mindenféle változtatástól idegenkedő képviselőjétől határozott elutasításban részesültek. *A konferenciát rendező kar dékánja* viszont *ígéretet tett észrevételeink figyelembevételére.*

A konferencia plenáris záró ülésén, az ünnepélyes eredményhirdetésen a magyar delegáció vezetőjét *a Pozsonyi Közgazdasági Főiskola Kereskedelmi Karának bronzérmével tüntették ki; előzetesen a Főiskola rektora Csizmadia Ernő (távollétében) és Fekete Ferenc részére a főiskola tanácsának bronz, illetve ezüst plakettjét adományozta.*

A szakmai programok mellett mindhárom este kulturális rendezvények voltak. Delegációnk ezek mindegyikén részt vett.

A konferencia tapasztalatai közül *ki kell emelnünk azt, hogy az orosz nyelvismeret* — főleg a vitakészség — *fontos feltétele a sikeres szereplésnek. Ebben hallgatóinknál* a korábbi évekhez viszonyítva *nincs előrelépés. A továbbiakban a pályamunkák kiválasztásánál a szerzők orosz nyelvtudását nagyobb súllyal szükséges figyelembe venni — amennyiben a pontozás szempontjai nem változnak.*

A következő évi konferencia fő témája: „A közgazdasági elméletek és fokozottabb mértékű felhasználásuk a fejlett szocialista gazdaság építésében." A hallgatók vetélkedésén kívül a részt vevő tanárok e témakörben tartandó szimpozionát is meg akarják szervezni a konferencia időtartama alatt.

Balaton Károly
Fekete Ferenc

Ifjúsági parlamenti előkészületek

Pénzügyi szakfórum

Több mint egy tucat tanár és közel negyven diák részvételével kezdődött csütörtökön (október 21-én) a pénzügy szak ifjúsági parlamentje.

Keszte Gábor szak-KISZ-titkár elöljáró szavai után Riesz Miklós, a pénzügy tanszék vezetője értékelte az 1981—84. évekre szóló feladatterv eddigi végrehajtását. Elmondta, hogy a hallgatók közeledését a gyakorlathoz elősegítik azok a számítógépek, amelyeket az egyetem a tanszék rendelkezésére bocsát. A szak egy olyan adatbankhoz fog tartozni, amelytől valós adatokat kap a gazdaságról, így a hallgatók tényadatok alapján készíthetik számítógépes programjaikat. A tananyagokat is folyamatosan fejlesztik tovább: most jelent meg két új szakkönyv, egy pedig már nyomdában van. Azzal is büszkélkedhet a szak, hogy a szakszeminárium utolsó féléve már évek óta alkalmazkodik az egyes hallgatók igényeihez — ennek a megvalósítása az egész egyetemen még csak a távlati tervekben szerepel. Még a nyelvoktatást is segíti a tanszék, idegen nyelvű szakirodalmat adnak a hallgatóknak. A sok jó mellett egy kudarcot is el kell könyvelni: a pénzügy klub belefulladt a hallgatók közönyébe, már nem mernek olyan neves közéleti személyiségeket meghívni, mint például Csikós Nagy Béla, aki néhány éve még előadást tartott a klubban.

A tanszékvezetői értékelés után a hallgatók az angol tanszék jelenlevő képviselőjéhez fordultak. *Jurenka Csaba* (IV. évf.) megkérdezte, hogy a szigorlatozó hallgatók miért nem tanulhatnak heti három alkalommal angolul és miért van az, hogy a harmadéven még mindig nincsenek angol órák, illetve több csoport számára tartanak összevont órákat. *Boda Dorottya* (IV. évf.) hozzátette, hogy csak két olyan óra van naponta, amikor nyelvórák vannak a Makarenkóban, ezért ilyenkor a Szakkollégium könyvtárában is tanulnak, máskor meg üres az egész épület. *Kristóf Róbert* sajnálkozva közölte, hogy mintegy ezren jelentkeztek angolra és a nyár folyamán nem tudtak elég külsős oktatót szerződtetni, ezért a III. évfolyamon nincs elég tanár. Azt is hozzátette, hogy a külsősöktől — az 57 forintos órabér fejében — nem követelhetnek többet, minthogy odaálljanak a tábla elé, azaz a kezdők számára nem tudják biztosítani az oktatás megfelelő színvonalát. Ezenkívül: az órákat akkor tartják, amikor az egyetem által megadott órarend megszabja. A szigorlatozni óhajtóknak viszont javasolta, hogy járjanak a nyelvi laboratóriumba, mert ott nyolckilenc sorozat eredeti angol, illetve amerikai pénzügyi témájú hangszalag áll rendelkezésükre. Boda Dorottya ezután hangot adott abbeli véleményének, hogy a Nyelvi Intézet és az egyetem, esetleg együttműködhetne az órarend kialakításában. Páli Lászlóné is hozzászólt a vitához megjegyezvén: amennyiben a hallgatók maguk szereznek maguknak nyelvtanárt, az egyetem fizeti a felmerülő költségeket. Támogatta Jurenka Csaba kérését, hogy legyen több órára lehetőség, de csak akkor, ha a kötelező órákat már megoldották.

A továbbiakban *Wolf László* (IV. évf.) felvetette, hogyha a csoport valamilyen tantárgyból kollektívan nincs megelégedve a tanárral, legyen mód rá, hogy új tanárt kapjanak, mindenféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. A parlamentet vezető tanárok válasza: a kari tanács figyelembe veszi a hallgatók véleményét, ha lehet intézkednek, de nem biztos, hogy még a félév folyamán.

Kissné Ladányi Éva (IV. évf.) megkérdezte: a „vállalati árpolitika" című szaktárgyból miért nem volt még eddig előadás? Riesz Miklós megnyugtatta: „perceken belül" lesz oktató, sajnos a külső előadó csak most jelentette be, hogy nem tudja vállalni az előadások megtartását, de már keresik az új előadót.

Boda Dorottya hozzászólásában egy az egész egyetemet érintő kérdést feszegetett: miért vezették be már ebben a félévben az új ösztöndíjrendeletet, amelyet a legutóbbi vizsgaidőszak végén hoztak, amikor a hallgatók zöme már nem tudott javítani az átlagán? Úgy vélte, hogy az ösztöndíj túl kevés ahhoz, hogy valóban ösztönözzön, és megjegyezte: külön küzdelmet kell vívniuk azért, hogy KISZ-funkciót, vagy más társadalmi munkát az ösztöndíj megítélésénél figyelembe vegyenek. *Szerletics József*, a pénzügy tanszék docense válaszában elmondta, hogy az ösztöndíjrendelet kidolgozásakor több variáció volt: 1. kevés hallgató kapjon nagy összeget, 2. egy összegben kapjuk meg a pénzt és a diákok osszák el maguk között — egyik javaslatot sem támogatták az egyetemi és országos ifjúsági parlamenten. Megoldásként javasolta, hogy az ösztöndíj elosztásában ne az átlagosdi érvényesüljön, a csoportok használják ki a lehetőségeiket. Páli Lászlóné hozzáfűzte: jogos, hogy az új ösztöndíjrendeletet akkor hozták, amikor a diákok az átlagukon már nem tudtak változtatni, de az egyetem vezetősége az új rendelettel az első- és a másodévesek helyzetét akarta megkönnyíteni.

Két és fél órával a parlament megkezdése után került volna sor a kari tanácstagok jelölő listájának összeállítására. Ekkor azonban már olyan kevesen voltak jelen, hogy Keszte Gábor kénytelen volt véget vetni az összejövetelnek.

D. A.

Külgazdasági szakfórum

Újdonság egyetemünkön, hogy idén először a diákparlamentet megelőzően, szakonként konzultációs fórumot tartanak az egyes karok vezetői a diákok számára. Az egyik legfrissebb a külkereskedelmi tanszék volt.

Bevezetésképpen Csoma Róbert szaktitkár ismertette a szakvezetőség javaslatát. A lista foglalkozott az előadások és a szemináriumok minőségével, kiterjedt a vizsgarendszer,

(Folytatás a 3. oldalon)

KISZ-bizottsági ülés

Legutóbbi ülését október 14-én tartotta a KISZ-bizottság. Kooptálási ügyben döntöttek először: Hajnalka Zsoltot egyhangúlag felmentették KISZ-bizottsági tagsága alól, és egyhangú szavazással kooptálták Sztirlich András II. évf. külker. szakos hallgatót, akit közművelődési feladatokkal bíztak meg.

Ezt követően az ifjúsági parlament előkészítését tárgyalta a KISZ-bizottság. A szakfórumokat november 4-ig kell megtartani ahhoz, hogy az egyetemi ifjúsági parlamentre november 18-án sor kerülhessen. Néhány technikai kérdés tisztázása után az egyetemi ifjúsági parlament témájáról alakult ki vita. Tény, hogy 1983-ban az országos alágazati ifjúsági parlament a felsőoktatás távlati feladattervét tárgyalja majd, s az is ismeretes, hogy az egyetemi párt-vb is a felsőoktatás reformját tárgyaló ifjúsági parlament összehívását hagyta jóvá. A KISZ-bizottság több tagja azonban úgy látta helyesnek, ha az egyetemi ifjúsági parlament a legutóbbi ifjúsági parlament határozatának minden egyes kérdésében megtárgyalja az időarányos teljesítést, de a hangsúlyt természetesen az egyetemi reformra helyezi. Ezt egyébként a dokumentumok lehetővé teszik. Felmerült az is, hogy a rektor az eddigiekhez híven természetesen most is készítsen írásos beszámolót a parlamentre, és ezt jóval előtte hozza nyilvánosságra, hogy róla érdemi vitára legyen lehetőség. Dobák Miklós szerint a KISZ-bizottság felesleges konfliktusokat vállal, ha erőlteti, hogy az ifjúsági parlament „általános" legyen, vagyis ne kifejezetten képzéskorszerűsítési; s ajánlotta a KISZ-bizottságnak azt is, hogy vegyék tudomásul, ha a rektor nem készít írásbeli beszámolót. Ezzel többen nem értettek egyet, mondván hogy egyrészt a konfliktusok vállalása nem jelenthet akadályt, másrészt a szóbeli beszámoló nem tesz lehetővé érdemi tárgyalást, hanem csak paternalista elbeszélgetést. A KISZ-bizottság azután kilenc szavazattal, kettő ellenében általános ifjúsági parlament megtartása mellett döntött, és elhatározta, hogy a rektort írásos beszámoló elkészítésére kéri.

Ezt követően a képviseleti rendszerben előállt patthelyzet került terítékre. Mint ismeretes, a tavaszi félévben egyeztető tárgyalások kompromisszumai alapján elkészült egy HKR-tervezet, amely többek között lehetővé tette volna, hogy az egyetemi tanácsban ezentúl kilenc diákképviselő és két KISZ-funkcionárius dolgozzon. Az egyetemi tanács végül úgy határozott, hogy hat diákképviselő munkájára tart igényt. Ebből az következik, hogy a „kis szakoknak" nem jut külön képviselő. A mostani helyzetben a KISZ-bizottság szavazásos döntése alapján az egyetemi tanácsi képviselők a kari tanácstagok közül kerülnek ki úgy, hogy minden nagy szakról a legtöbb szavazatot kapott képviselő automatikusan ET-tag, a két kis szakról pedig évente felváltva a legtöbb szavazatot szerző kari tanácstag kerül az ET-be.

B. Kiss Tamás az egyetemi politikai képzés tervét ismertette. A KISZ-bizottság ezt elfogadta, azzal, hogy következő ülésén még visszatér néhány képzési forma részletes tartalmi programjára.

Az egyebek között Szilvásy György tájékoztatta a KISZ-bizottságot a könyvtár költözési üteméről, B. Kiss Tamás az első reszortértekezlet tapasztalatairól számolt be. Csanádi Péter újabb nívódíjak odaítélését kezdeményezte, a KISZ-bizottság ezt egyhangúlag megszavazta, így a koordinációs fórum következő ülésén átveszi nívódíját a Rajk Kollégium a nyári egyetem megszervezéséért és az Évkönyv csapata a gyűjtemény létrehozásáért. Tudomásul vette a KISZ-bizottság, hogy az utóbbi hetekben meglátogatta egyetemünket az SPD hamburgi ifjúsági szervezetének küldöttsége, a CDU brémai ifjúsági szervezetének egy csoportja, valamint egy dán delegáció.

Végezetül a KISZ-bizottság megtárgyalta a tanulmányi és vizsgaszabályzat „ügyét". Megállapítást nyert, hogy azon túlmenően, hogy egyoldalú keményítései egy tollvonással keresztülhúzták a nagy gonddal kimunkált egyetemi kompromisszumokat, a vizsgaszabályzat szelleme is ellentétes az alágazati ifjúsági parlament határozatával. A KISZ-bizottság ezért tiltakozásra szánta el magát, levélben fordul a KISZ KB Egyetemi és Főiskolai Tanácsához, sürgeti az ügy mielőbbi határozott felülvizsgálatát és erősen nehezményezi a minisztérium ilyen eljárását.

A KISZ-bizottság háromórás ülése ezzel véget ért.

mg

Gazdaságirányítási reformok a szocialista országokban

Szamuely László előadása a Szakkollégiumban

A „Szocialista országok gazdaságirányítási mechanizmusa” címmel előadássorozatot indítottunk a Rajk László Szakkollégiumban. Eddig három előadás hangzott el. Elsőként Salgó István járt nálunk, majd Szamuely László, legutóbb pedig Juhász Pál. A következőkben vendégünk lesz Mizsei Kálmán (nov. 2.), Soós Károly Attila (nov. 9.), Hunya Gábor (nov. 16.), Richter Sándor (nov. 24.) és Réti Tamás (nov. 30.) Az előadások részletes programjáról a Szakkollégium hirdetőtábláján olvashattok. A programok hét órakor kezdődnek.

Szamuely László előadása bevezető részében összefoglalta azokat az *inkonzisztenciákat, ellentmondásokat, amelyek a szocialista gazdaság működéséről vallott hagyományos felfogásban fellelhetők.* (Hagyományos alatt itt részben a marxi felfogást, részben az abból levezetett, sokszor durván leegyszerűsített elveket értjük.) Ezek a következők:

1. A szocialista gazdaság működésével kapcsolatos egyik alapelv a magas fokú *gazdaságosságra és hatékonyságra való törekvés* — azonban *a termelés* és felhasználás, ráfordítás és eredmény *naturális számbavétele* a jellemző.

Az ellentmondás létének bizonyítása érdekében elegendő a Tőkéből oly jól ismert használati érték — érték fogalompárra gondolnunk. Jól tudjuk, az áruk mint használati értékek nem hasonlíthatók össze, a kabát = vászon egyenlőség csak akkor értelmezhető, ha az árut mint értéket tekintjük. Ha azonban a termelés produktumát csak naturálisan vesszük számba, s nem tudjuk, mennyi a beléje fektetett munka — mind a holt, mind az élő — azaz mennyi az áru értéke, a termékek gazdaságosság szempontjából aligha hasonlíthatók össze. Ilyen körülmények közt hogyan lehetséges gazdaságosságra, hatékonyságra törekedni?

2. A szocializmust elméletileg *dinamikusan fejlődő gazdaság*, gyors ütemű műszaki fejlődés jellemzi — ugyanakkor a *javak előállításának és elosztásának szigorú központi tervezése* és lebonyolítása sok évre előre elhatározott és kidolgozott tervek alapján történik. A két oldal a szükségletek, az igények változatlanságának feltételezése esetén egyeztethető csak össze. Mivel azonban a szükségletek nem változatlanok, a gazdaságirányítás stacioner szükségleteket feltételező szisztémája eleve kudarcra van ítélve.

3. *A szocializmus az önigazgatók társadalma,* az egyén részt vesz a gazdasági döntések meghozatalában — ugyanakkor a termelők közti horizontális kapcsolatok híján *az összes fontos döntés szükségszerűen az irányítási hierarchia legfelső szintjén születik.*

Ugyanis a fejlett munkamegosztás megkövetel valamilyen organizátort, s ez — árukapcsolatok nem lévén — csakis valamilyen „központ” lehet, amelynek kellő áttekintése van a gazdaságban végbemenő folyamatokról. A központot azonban az a veszély fenyegeti, hogy a gazdaságról alkotott képe, így az ezeken alapuló döntések is sokszor torzzá válnak, azon túl nagy távolság miatt, amely közte és a gazdálkodó egységek között van. A központ léte következtében a termelők közti horizontális kapcsolatokat vertikális kapcsolatok váltják fel.

E három alapvető ellentmondás léte arra enged következtetni, hogy *eredeti formájukban az alapelvek, ill. azok egyes részei elhagyandók. Erre a gyakorlat rá is kényszerítette a szocialista országokat.* Az első nagy történelmi kompromisszum az önálló elszámolási rendszer bevezetése volt a Szovjetunióban a húszas években. Ebben a rendszerben ugyanis már funkcionál a pénz, ha nem is másként, mint a naturális gazdálkodás szolgálóleánya.

A hagyományos elveken alapuló szocializmusépítést már szinte az első perctől kezdve számos nehézség jellemezte. A működési zavarok fel- és megismerésének különböző fokozatairól beszélt Szamuely László előadása második részében.

Elsőként a gazdaságon kívüli tényezőkre való hivatkozás, okkeresés volt a jellemző. (Értsd: háború, embargó, a belső ellenség aknamunkája, a kellő mértékű szocialista öntudat hiánya az oka a bajoknak). Ezután következett a naturális gazdálkodásról az önálló elszámolásra való áttérés. Mivel ez a változtatás sem hozta meg a várt eredményeket, felülvizsgálták azokat a szabályozókat, tervmutatókat, melyeken a gazdaság működése alapult. A „rossz” mutatók helyett más, „minőségi” mutatók születtek. Ezt a változást a gazdasági reformok első szakaszának tekinthetjük.

A reformok második szakasza — a tervutasításos rendszer felváltása közvetett szabályozással — még nem minden szocialista országban ment végbe.

Végezetül felmerül a kérdés: *lehetséges-e a reformoknak harmadik szakasza, avagy a kiút nehézségeinkből a szocializmus új modelljére való áttérés?*

Bárhogy lesz is, a feltétlenül megoldandó problémák közé tartozik a társadalmi tulajdon formáinak és a tulajdonosi funkciók gyakorlásának pluralizálása és a gazdaság intézményrendszerének átalakítása. Ezzel a gondolattal fejezte be előadását Szamuely László.

Májer Beáta

A reform vitája fölgyorsulhat

A KISZ oktatási munkabizottsága október 18-i megbeszélése után október 23-án, szombaton határás munkaülést tartott. A téma az ifjúsági parlament előtt kiadandó hallgatói reformkoncepció összeállítása és a közelgő egyetemi képzéskorszerűsítési tudományos konferencia volt.

Ezen a szombaton a lassan másfél éves munkát rendszerezendő a reformkoncepció fő témái köré csoportosított ötletek rohama (brain-storming) és a még vitatott kérdések vitatása után talán tisztább lett a kép. Az eredmények megfogalmazására témánként más és más vállalkozott. A koncepció nem lekerekített, hanem alternatívákat kínáló rendszernek készül. A következő munkaülés témája a megfogalmazott tanulmányok megvitatása és valamiféle rendszerbe állítása.

A tudományos konferencia szerintünk a reform alapkérdéseiről (a képzés célja, eszközei, mechanizmusa) kell, hogy szóljon, és csak a következő konferencián kerülhet sor egyes tárgycsoportok, szakok, módszerek vitatására. A konferenciákon a hallgatók és az általunk javasolt oktatók elképzeléseit is hallani szeretnénk.

Szombaton tizenhatan (köztük négy KISZ-bizottsági tag és öt szakkollégista) dolgoztunk együtt. A következő munkanapunkon, október 29-én, pénteken 12 órakor másokra is számítunk.

KISZ-bizottság

Ráday Klub programelőzetes

X. 28. (csütörtök): POL-FÓRUM — Lengyelországi tapasztalatok — Vendég: Domány András.
X. 29. (péntek): Interfolk-koncert, film, disco.
XI. 5. (péntek): Bonandza-koncert, film, disco.
XI. 11. (csütörtök): POL-FÓRUM — vendég a HVG szerkesztősége.

Elveszett

egy 000 137. számú vasúti szabadjegy, október 20-án, az egyetemen. Kérem a megtalálót, legyen szíves adja le a statisztika tanszéken. Nagyon fontos.

Köszönöm

Új szb-titkár az egyetemen

A szakszervezeti bizalmik testülete október 15-i ülésén (pb titkári megbízatására való tekintettel) felmentette *dr. Selmeczi Lajost* szb-titkári funkciója alól és *dr. Szigeti Endrét*, a Közgazdasági elméletek története tanszék docensét választotta meg a megüresedett pozícióba.

Szigeti Endre 1956-ban végzett politikai gazdaságtan szakon — vörös diplomával. Végzés után pol. gazd. tanszék elmélettörténeti csoportjához került — ez volt az elődje a későbbiekben önállóvá váló elmélettörténet tanszéknek. 1968-ban lett kandidátus, 1969-ben nevezték ki docenssé. Számos egyetemi-társadalmi megbízatásnak eleget tett már: 1960—62. között rektori titkár volt; 1969—71-ben az egyetem felelőse a minisztériumban; 1971-től 78-ig pedig általános kari dékánhelyettes. (Ebben az időszakban valósították meg a tanárképzés reformját, amely megalkotásában tevékenyen részt vett.) 1951 óta tagja a pártnak, és 56 óta pedig a szakszervezetnek. Különösen ezen a területen vállalt sokat már az eddigiekben is. Volt szakszervezeti bizalmi, kari szakszervezeti vezetőségi tag, egy ideig a kari szakszervezeti vezetőség elnöke, most legutóbb pedig a kari szakszervezeti munkahelyi bizottság titkára.

— Amikor most, szb-titkárrá választása alkalmából sort kerítettünk erre a beszélgetésre, önkéntelenül is azt kérdeztem először: tulajdonképpen mi vonzza ennyire a szakszervezeti munkához; miért, hogy újra és újra ilyen tevékenyen részt vállal e munkaterület feladataiból?

— Azért ez a „kizárólagos vonzódás” csak látszólagos, és nem is egészen pontos. Végül is az egyetemen eltöltött huszonhat évemnek több mint a felét egyéb feladatokra fordítottam (társadalmi megbízatásokra gondolok) —, csak a dékánhelyettesi munkám hét évig tartott!... Tény viszont, hogy a szakszervezeti munkákba szinte kezdettől fogva bekapcsolódtam. Valószínűleg azért is történhetett így, mert kialakult az a szokás, hogy az egyes tanszékeken általában a mindenkori „legkisebbet” választották bizalminak — ez a szokás egyébként részben még ma is létezik. Utána viszont már egy kicsit önmozgással is bír a dolog: egy bizalmiból lehet leginkább vezetőségi tag, és így tovább... Hogy megválasztottak munkahelyi bizottsági titkárnak, annak az lehetett az oka, hogy viszonylag jól ismernek az egyetemen (a karon mindenképp) és viszont. Ebben az időszakban kezdődött bizonyos fellendülés a szakszervezeti munkában

(nagyobb beleszólás, szélesebb jogkörök az érdekképviseletben stb.) és akkori választóim úgy érezték, hogy ezt a fokozottabb érdekképviseletet én majd megfelelően el tudom látni. Tulajdonképpen nem akartam funkciót vállalni (nem sokkal a dékánhelyettesi periódusom után voltam, és szerettem volna elsősorban a tudományos munkámra koncentrálni), azonban ez a bizalom nagyon megtisztelő volt.

— És abból, hogy most ezt az újabb, még több felelősséggel járó megbízatást is elvállalta, az sejthető, hogy adódtak olyan sikerélményei, amelyek után értelmét látta a folytatásnak...

— Igen, azt hiszem voltak ilyen sikerélmények, bár ezek nyilván csak részben váltak publikussá. Személyi kérdések eldöntésében például a szakszervezetnek komoly jogköre van, és én, adott funkciómon belül, gyakran éltem is ezzel a jogkörrel —, és nemegyszer sikerrel. Sikerült például elérni a karon, hogy a tanszékvezetők a szakszervezet egyetértése nélkül személyi javaslatokat ne tegyenek. Amiben nem maga az elv a nagy vívmány, hiszen ez már korábban is rögzített jogosítványunk volt, hanem az, hogy ezt ma már sok esetben mindkét fél komolyan is veszi!

— Tulajdonképpen mit tehet ma és itt az egyetemen a gyakorlatban a szakszervezet — milyen tartalommal telik meg a néha élcelődő felhanggal emlegetett bélyegbefizetésen és az esetleges beutalóelosztáson túl a napi tevékenysége?

— Biztos vagyok benne, hogy az egyetemen a szakszervezetnek komoly lehetőségei vannak arra, hogy beleszóljon az ügyekbe, és hatással is legyen azokra. A legfontosabb: egy lényegében kettős értelemben vett érdekképviseleti funkció. Közvetett érdekvédelemről beszélhetünk akkor, amikor az egyetemi életet érintő lényeges (állami) intézkedések előtt egyetemi szinten kikérik a szakszervezet véleményét — a mostani, reformtervezetek körüli vita jó példa erre. Véleményem szerint az érdekvédelem része a különböző állami (oktatási, nevelés stb.) feladatok minél jobb végrehajtásában való részvétel is, hiszen összességében és végeredményben ez a dolgozóknak is érdeke. Ugyanakkor közvetlen érdekképviseletet gyakorlunk olyan „húsba vágó” kérdésekben, mint bérezési gyakorlat; jutalmazási irányelvek és gyakorlati döntések; kitüntetési javaslatok stb.

— Milyen fontosabb célokat tűzött ki önmaga elé, most már az új megbízatás ismeretében?

— Amit eddig elsoroltam a szakszervezet feladatai közül, azok csupán jogszabályok által biztosított lehetőségek. Kérdés, hogy mit tud egy adott testület (vagy akár egyes egyén) ezekkel a lehetőségekkel kezdeni? És ebben az összefüggésben szerintem több területen is megérett a helyzet változásra. Vegyük a bizalmik helyzetét: ma egy tanszékvezető az vagy docens vagy professzor. Ha a bizalmi vezető oktatója a tanszéknek (és ennek megfelelő analógiák találhatók nyilván a nem oktatási területen dolgozók esetében is), akkor bizonyára sokkal több esélye van arra, hogy partnere legyen az állami vezetésnek (lényegében saját főnökeinek), amikor állást kell foglalnia. Ma a szakszervezeti bizalmik többsége nincs ilyen helyzetben. Hosszú ideig ugyanis nem jelentett komolyabb feladatot bizalminak lenni — és amikor még tényleg leginkább csak a bélyegek összeszedése jelentette a fő feladatot, akkor elegendő volt akár csak a tanszéki adminisztrátort megválasztani bizalminak. Akiket én most — félreértés ne essék — nem lebecsülni vagy megbántani akarok. Még az is elképzelhető, hogy közülük többen nagyon is keményen kiálltak bizonyos érdekek mellett. De egyfajta alárendeltségük ettől még megmaradt. Ezen a területen szeretnék én valamiféle előrelépést elérni. Ami persze nem azt jelenti, hogy most váltsuk le a bizalmikat, hanem hogy a legközelebbi választások idején erre a szempontra majd jobban kell figyelnünk.

Nagyon fontosnak tartom azt is, hogy elérjük: a különböző szintű szakszervezeti funkcionáriusok állásfoglalása mindig egyúttal testületi állásfoglalás is legyen! Csoportvélemény húzódjon mögötte!

Ezenkívül ki kellene találni valami konstruktívabb mozgásformát a bizalmi testület gyakorlati működésére. Pillanatnyilag közel száz bizalmi van az egyetemen, és a jelenlegi gyakorlat szerint ennek a nehézkes nagyságú csoportnak kellene konstruktívan megvitatni, adott esetben befolyásolni egyetemi szintű döntéseket. Hogy milyen forma jelentené a megoldást, azt még én sem tudom, de mindenképpen megoldásra érdemes feladatnak tartom a dolgot.

És még valami: abban, hogy elvállaltam a megbízatást, az is szerepet játszott, hogy itt a karon az állami- és pártvezetőséggel kitűnő együttműködést sikerült megvalósítanom. Bízom benne, hogy ugyanez sikerülni fog egyetemi szinten is. Továbbá meggyőződésem, hogy egy nagyon jó szakszervezeti bizottság titkára lettem most. Ez is egy olyan benyomás, ami némi önbizalmat ad, hogy remélhetőleg meg tudok majd felelni a rám váró feladatoknak.

— Sok sikert kívánunk!

—is.

Új nívódíjasok

A KISZ-bizottság a kiemelkedően értékes egyetemi hallgatói kezdeményezések elismerésére 1982 februárjában nívódíjat alapított. A nívódíjat, mint ismeretes, eddig a Kultúra rendezvénysorozata, a KEN és egyetemközi vetélkedője, valamint a Közgáz Klub Művészeti Hét című rendezvénysorozata nyerte el.

Az új nívódíjas kezdeményezések: a Rajk László Szakkollégium nyári egyeteme, valamint a Közgáz Évkönyv. A nívódíjak átadására a koordinációs fórum november 11-i ülésén kerül sor. Köszönjük az értékes kezdeményezések létrehozóinak fáradságos munkájukat!

KISZ-bizottság

Egyedülálló az országban

Milyen lesz az új könyvtár?

Azt szokták mondani, egy költözködés — fél tönkremenés. S akinek van már e téren tapasztalata, az jól tudja, hogy valóban, a legörömtelibb költözködés is sok-sok bosszúsággal és sajnos kárral is jár.

Ez jutott eszembe Walleshausen Gyulát, az egyetemi könyvtár igazgatóját hallgatva a rektori tanácson, amikor a költözködés gondos előkészítéséről számolt be.

Walleshausen igazgató elvtárs elmondhatja magáról, hogy van tapasztalata a könyvtári költözködésben. Amióta a szakmában dolgozik, négy könyvtár tervezésében és három költöztetésben vett részt. Annak a történelmi eseménynek is részese volt, amikor az egyetemünkhöz csatolt volt Kereskedelmi Kamara könyvtárát az Alkotmány utcából átköltöztették jelenlegi helyére. Megelőző életét is beszámítva, kereken 100 évvel idősebb könyvtárunk egyetemünknél. Így aztán koránál fogva és egyébként is kíméletre szorul, amit a könyvtár valamennyi dolgozója szem előtt tart a költözködésre készülve is. Mert 35 év után most újra költözni készül a könyvtár. 1983. február 15-ével már a Zsil utcában fog üzemelni az MKKE könyvtára.

— Tulajdonképpen mióta foglalkoznak a költözködéssel?

— 1978 elején kezdtünk hozzá, amikor tudomásunkra hozták, hogy új épületbe költözünk. Azóta visszaszámlálással dolgozunk.

— Miért van szükség ilyen hosszú előkészületre?

— Mert nem egyszerű költözködésről van szó. Az új épületben teljesen új, korszerű könyvtári üzemet kell megszerveznünk. Ez már a tervezésnél is állandóan a szemünk előtt lebegett. Elképzeléseinket eljuttattuk a tervezőkhöz, és sok konzultáció és birkózás útján az építészi és a szakmai szempontokat megpróbáltuk egyeztetni.

Az épület már elkészült, a műszaki átadás fokozatosan történik. Ma is éppen sor kerül egy rész átadására. Azonban az új helyen az új módon való üzemeltetés kialakítása a mi dolgunk, és erre hazai modell nincs, a szakirodalom pedig az apróbb részletekre nem tér ki. Ezért volt különösen jó, hogy szeptemberben részt vettem egy egyhónapos tanulmányúton az NSZK-ban, ahol tíz városban tizenegy könyvtárat látogattam meg. Valamennyi új, modern épületben üzemelt, korszerű berendezéssel, számítógéppel. Az ott látottak folytán több korábbi elképzelésem szilárdabbá vált, de jó volt a tapasztalatszerzés az egyetem könyvtári rendszerének és továbbfejlesztési irányának, valamint a központi könyvtár és a tanszéki könyvtárak kapcsolata korábbi elképzeléseinek pontosítására is.

— Milyen változásokat fog tapasztalni a könyvtárlátogató az új helyen?

— Az új könyvtár már méreteiben is elüt a jelenlegitől. A mostani olvasóterem a hozzákapcsolt katalógus és kölcsönző résszel, mintegy 850 négyzetméter. Ezzel szemben az új könyvtárban három szinten, összesen 2500 négyzetméteres alapterületen helyezkedik el az olvasószolgálat. Egy-egy szinten nem lesznek válaszfalak, így bármikor átrendezhető. Az igényeknek megfelelően az ülőhelyek növelhetők a polcok számának csökkentésével vagy megfordítva.

Az új könyvtári épületben a földszinten a látogató a ruhatárból a kölcsönzői övezetbe lép. Itt, a kölcsönzői pult közelében 15 ezer kölcsönözhető kötet található szabadpolcon. A terem közepe táján helyezkednek el a katalógusok, amelyeket, reméljük, előbb-utóbb mikrofilmkatalógusok váltanak fel, ezzel is növelve a férőhelyet. Az épület udvar felőli részében helyezzük el az úgynevezett vállalati irodalmat és a marxizmus—leninizmus klasszikusainak kölcsönözhető irodalmát. A kölcsönző övezetben ötvenen foglalhatnak helyet, kényelmes fotelokban válogathatnak a szabadpolcok irodalmából.

Fontos szerepet tölt be a földszinten a katalógusok közelében az eligazító, tájékoztató szolgálat, amelyet egy-két ügyeletes lát el. Ez a szolgálat különben minden szinten megtalálható.

Az emeletre lépcső és felvonó visz fel, a tágas liftbe tolókocsi is befér.

Az első emeleten található majd a hallgatói olvasóterem. Itt jegyzem meg, hogy a három szinten 430—520 férőhely van, a jelenlegi 310-zel szemben. De akár 550-en is elférnek majd itt kis átalakítással. Itt a szabadpolcos rendszeren mintegy 20 ezer kötet lesz elhelyezve. Ezen a szinten találhatók majd a hazai folyóiratok is.

A második emelet a kutatói övezet. Itt helyezzük el az igen gazdag segédkönyvtárat: a főleg külföldi lexikonokat, szótárakat, bibliográfiákat, adattárakat, gyűjteményeket. A kisebb kutatóteremben a különlegesen védett anyagokat, könyveket adjuk kézbe. Szabadpolcokon itt helyezzük el továbbá a külföldi folyóiratokat is. Egyszóval itt lesz a tájékoztató szolgálat „lelke”, amit a kutatók, oktatók mellett igénybe vehetnek majd a hallgatók is diplomaírás, TDK-dolgozat, szakdolgozatírás alkalmával. Azonban elsősorban az oktatókra és egyetemünk népes külső kutatógárdájára számít majd ez az övezet.

A második emelet második fele raktár lesz, és raktár helyezkedik el a harmadik emeleten is. A félmilliós állomá-

Ifjúsági parlamenti előkészületek — Ifjúsági parlamenti előkészületek

(Folytatás az 1. oldalról)

a nyelvi képzés, a szakmai gyakorlat, az egyetemi demokratizmus problémáira és érintette a szociális és tanulmányi ösztöndíjak elosztásának új rendszerét. Ezek után hozzászólások következtek a hallgatók részéről, amelyekre a dékáni hivatal és a külkereskedelmi tanszék vezetője, illetve a Nyelvi Intézet képviselői válaszoltak, s a fórum beszélgetéssé alakult át.

Külgazdasági szakosok számára a legégetőbb problémák a nyelvi képzés és a szakmai gyakorlat hiányosságai. Egyes nyelvekből, mint például angol, spanyol, olasz, portugál — *kevés a jegyzet*, ezért a *Nyelvi Intézet felvette a kapcsolatot a Külkereskedelmi Főiskolával, így ezek a gondok enyhülnek.* (Kivéve a portugált, hisz ezt a nyelvet nem oktatják a főiskolán.) Az elmúlt öt évben a hallgatók jogos kérésére, *beindult a fakultatív nyelvi képzés.* A nyelvi tanszék azonban *ezekkel az igényekkel nem tudott lépést tartani*, mivel *a minisztériumtól sem anyagi támogatást, sem elegendő nyelvtanárt nem kapott.* Különösen az angol tanszék küszködik tanárhiánynyal a nyelv divatossága miatt. Az intézet külső oktatókkal pórbál segíteni ezen, de *szeptemberi (!) lemondások miatt 22 (!) angol csoport nem indult be ebben az évben.* Az orosz nyelv ezentúl minden szakon csak másfél évig lesz kötelező, utána lehet más nyelvet tanulni — így a probléma tovább fokozódik. Az egyetem a felkért óraadók óradíjának növelésével próbálja a gondokat enyhíteni.

A szakmai gyakorlat nem kielégítő hatékonysága miatt —, mint *Szegvári Iván* megbízott tanszékvezető mondotta —, *szó van arról, hogy III. év helyett, egy évvel később, IV. év végén történjen a gyakorlat a külgazdasági szakon, ez minőségi változást jelentene.* Döntés ezzel kapcsolatban 1983 március 31-ig történik. A végzős külgazdasági szakosok többnyire üzletkötők lesznek, ahol *a külkereskedelem technikájának* gyakorlati alkalmazása alapvetően fontos, ezért *a tanszék más oktatási formát tervez* ebben a tárgyban. *Az előadások rovására megnőne a szemináriumok és esettanulmányok súlya.*

A legnagyobb érzelmeket az *új tanulmányi és szociális ösztöndíj-*, illetve vizsgarendszer váltotta ki. A jelenlevők egyetértettek abban, hogy az *új szociális ösztöndíjrendszer jobban differenciál a hallgatók között, de a tanulmányi ösztöndíj hátrányára.* A DJB-sek javaslatával ellenkezően, IV. és V. éven magasabb átlageredményhez kötik a tanulmányi ösztöndíjat. *A kollégiumi díjak emelésével a hallgatók „érdekében" hozott módosítás, számukra csak károsabb lett. A népköztársasági ösztöndíjak megítélésénél ugyancsak önkényesen hoz a minisztérium határozatot, a jelöltek rangsorolásánál nem veszi figyelembe a KISZ véleményét.*

A tanulmányi és vizsgaszabályzat történetével kapcsolatban, *Kollarik Amália* dékán elmondotta, hogy *az MM módosította az egyetemi tanács állásfoglalását. Miniszteri döntés alapján egyetemünkön rektori utóvizsga nincsen többé.* A félévet érvényesíteni kell, ami azt jelenti, hogyha egy tárgyból hiányzik az aláírás, a vizsgaidőszak megkezdése előtt utóvizsga jeggyel kell beszámolni, s csak utána lehet vizsgázni. *Ha két tárgyból nincs aláírása a hallgatónak, ez automatikus félévismétlést jelent.* Aláírást nemcsak akkor lehet megtagadni, ha túl sok az igazolatlan hiányzás, hanem akkor is, ha nem megfelelő a hallgatók felkészültsége rendszeresen az órákon.

Két enyhítést hozott a minisztériumi határozat: *vizsga előtti napon is lehet halasztani, az első két évben fontos utóvizsgák számába pedig csak az érvényes félév utóvizsgái számítanak.*

A dékán kijelentette, azon javaslatot illetően, hogy az ET diáklétszámát kilenc főre emeljék, s így minden szak képviselné magát; hogy a *„demokrácia nem létszámarányos kérdés, s hat ember is kellőképpen tudja képviselni a hallgatók érdekeit."*

A hozzászóló hallgatók úgy érezték, hogy a minisztérium fellebbezhetetlen döntéseivel főleg szigorításokat vezetett be, pedig a hallgatók éppen a tanterv és a vizsgakötöttség lazítását kívánták volna. *A döntés az egyéni felelősségre nem alapoz, nem tekinti felnőtteknek az egyetemistákat, nem biztosít szabad teret a hallgatói kezdeményezéseknek.*

Rózsa Iván

Tervgazdasági szakfórum

A szakfórum első felében *a könyvvitel-számvitel oktatás kapcsán merültek fel kérdések*, különösen a tárgycsoport három félévre való kiterjesztésével, valamint az oktatás struktúrájával és tartalmával kapcsolatos panaszok. Ezután *a nyelvoktatás kérdésköre került terítékre.* A harmadéves hallgatók nehezményezték azt az igencsak furcsa jelenséget, hogy az első angol órára csupán a félévkezdést követő egy hónap múlva került sor tanárhiány miatt. A nyelvoktatás színvonalát is sok bírálat érte. Igény fogalmazódott meg arról, hogy a nyelvoktatást a félévek elején, illetve a vizsgaidőszak befejezését követően egy-egy intenzív periódus egészítse ki, valamint féléves szakszövegfordító tanfolyamok megvalósítása irányában is.

Ezután viszonylag globális problémák tárgyalására került sor. Két III. éves hallgató elemezte az egyetemi reform kapcsán az extenzív oktatás tarthatatlanságát és kitért arra, hogy *jó néhány tantárgy nemigen felel meg korunk követelményeinek.* Az általános bevezető után elemezték a szakon oktatott egyes tantárgyakat, külön tekintettel a szak nemrégiben lezajlott reformja eredményeképpen létrejött alternációk tárgyait. Felvetődött, hogy a hallgatók számára nem világos a tárgyak egymásra épülése és kapcsolódási pontjai.

Stark Antal válaszában kiemelte, hogy ez az elemzés igen hasznos abból a szempontból is, hogy *ez az első visszajelzés a reform tapasztalatairól*, amit természetesen *messzemenően figyelembe kívánnak venni. Ígéretet tettek arra, hogy a tárgyak felépítéséről írásos ismertetőt fognak nyilvánosságra hozni.*

Meszéna György elmondta, hogy a *Matematikai és Számítástudományi Intézet tantárgyairól, blokkjairól és oktatóinak szűkebb szakterületéről már készülőben van egy évkönyv*, ami valószínűleg képes lesz feloldani az említett hiányosságot.

F. Zs.

Közlekedés szakfórum

A bevezető után *Barna Gyula* közlekedésgazdaságtan tanszékvezető, majd *Kovács Ferenc* docens adott tájékoztatást a tanszék munkájáról, a legutóbbi ifjúsági parlament óta történt előrelépésekről. A tanszék oktatói létszáma két fővel nőtt, ennek eredményeként várható, hogy a szaktárgyak oktatásában minőségi változás következik be, hiszen egy-egy tanárnak több ideje jut saját tantárgyára, nem kell energiáját több tárgy között megosztania. Szintén örvendetes, hogy lassan minden szaktantárgyból elkészül az új jegyzet, némelyikből már tanulhatnak is, de például a közlekedésgazdaságtan jegyzetet most éppen október 30-ra ígéri a nyomda. A tárgy írásos anyaggal történő ellátása azonban — a korábbi évekhez hasonlóan — addig is sokszorosított stencilekkel megoldott.

A szaktantárgyak után tájékoztatást kaptunk a számvitel oktatásának módosításáról, majd a statisztikára terelődött a szó. Természetesen kérdéseink nyomán nem lesz olcsóbb a 186 Ft-os Statisztika tankönyv, és továbbra is csak minden harmadik embernek jut új példatár, de a válaszokból megtudtuk, hogy a tanszéken évek óta nem fordult elő olyan eset, hogy ne tudtak volna elegendő mennyiségű írásos anyagot a hallgatók rendelkezésére bocsátani. Javaslatunkra, hogy a drága tankönyvet adják ki jegyzet formájában, a tanszék képviselője elmondta, hogy ezt ők is kezdeményezték, ennek azonban elsősorban jogi akadályai vannak, a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó nem egyezik bele a szellemi termék ilyen formában történő terjesztésébe.

Nem marad más hátra, a II. éveseknek meg kell fogadniuk a tanárok tanácsát, tekintsék ezt a könyvet egyszeri beruházásnak, mert a tanulmányok befejezése után is szükségük lesz rá.

Ezt követően Kupcsik József dékánhelyettes ismét elmondta az új TVSZ-ben szereplő legfontosabb változásokat, majd válaszolt néhány tisztázatlan kérdésre.

A mezőgazdasági munkáról elhangzottak a legutóbbi iparkari tanácsülés főbb gondolatai, olyan megfontolással, hogy a jövő évi szürettel kapcsolatban ugyan még rengeteg a nyitott kérdés, de mérlegeljük már most a különböző lehetőségek előnyeit és hátrányait, és később ezek ismeretében döntsünk. Hallottunk egy javaslatot az orvosi igazolásokkal kapcsolatban: amennyiben valaki utólag nyújtja be az igazolását, a dékáni hivatalok csak az egyetem orvosa által kiadott igazolást fogadják el.

Érintőlegesen szó esett az ösztöndíjelosztás problémáiról, majd mintegy kétórás vita után a szak ifjúsági parlamentje az új HKR-rel összefüggő sürgető tennivalók megbeszélésével ért véget.

Jánosi István

További munka az új pg-könyveken

Az új politikai gazdaságtan tananyag számos vitájáról tudósított lapunk az elmúlt tanévben. Most újra felkerestük Szabó Kálmán professzort, a tanszék és a tankönyv szerkesztő bizottságának vezetőjét, hogy megtudakoljuk, mi lett a viták eredménye, milyen változásokat hozott eddig, és milyenek várhatók ezután.

— A viták igen gyümölcsözően hatottak: nemcsak a könnyen javítandó hibákra mutattak rá, hanem inspirálták a koncepcionális továbblépést is. A kidolgozás azonban hosszú időbe telik; kutatásra, tartalmi megoldások tárgyszerű tanulmányozására van szükség.

Tananyagunknak mind a négy kötete az idén is és a jövő tanévben is változatlan marad. Ugyanakkor a viták tanulságai és a saját elhatározásunk alapján nagy erővel látunk hozzá ahhoz, hogy a már áttört frontot megerősítsük, és a tankönyv megírását előkészítsük.

Az új szerkezetű politikai gazdaságtani jegyzet kísérlet: végleges érvényesítését illetően a minisztériumnak is rögzítenie kell az álláspontját. Gyors módosításra, amit mi is szeretnénk, már csak azért sincs lehetőség, mert a nyomdai átfutási idő egy év. Az általunk tervezett nagyobb tartalmi továbblépés akkor célszerű, ha annak útja és iránya elvileg jóváhagyott.

Az elmúlt időszakban oly sok szakértő és hallgató bevonásával rendeztünk eszmecserét a készülő, majd az elkészült jegyzetről, hogy a kampányszerű vitákat nyugodtan lezártnak tekinthetjük. Tisztázódtak a problémák, most a megoldási módok keresése és kidolgozása a feladat. Ennek során tanszéki kutatási forrásokra támaszkodhatunk, illetve a nagyvilágban meglevő tudományos eredményekre. Figyelembe véve a tanszék kutatói kapacitásának korlátozottságát a végtelen számú problémasorhoz képest, igen szoros tudományos munkaprogramot kellett készítenünk.

— *Mit jelent ez konkrétan?*

— Az első kötet tartalmát június elejéig szeretnénk véglegessé tenni, hogy a jóváhagyás és megvitatás után szeptember elején leadhassuk a kiadónak, és hogy az 1984-es tanévkezdésre megjelenhessen. Ehhez hasonlóan a harmadik kötetet is szeptemberben szándékozunk leadni, hiszen az 1984-es őszi félév kezdetére annak is rendelkezésre kellene állnia. A kapitalizmusról szóló második, és a nemzetközi gazdaságról szóló negyedik kötet tavaszi féléves anyaga; ezeket decemberre, szerencsés esetben korábbra tervezzük elkészíteni.

A tartalmi változtatások éles tudományos, szemléleti, kutatásmódszertani viták eredményei, semmiképpen sem rutinmunkák tehát. A politikai gazdaságtan nem azonos a marxi tanokkal, hanem elevenen kapcsolódik a mai világhoz.

Terveink szerint minden harmadik héten tartunk szerkesztő bizottsági ülést, amelyeken megtárgyaljuk a munkaprogramokat, s ennek megfelelően az egyes kötetek felelősei rendre beszámolnak az általuk irányított munkáról, a köteteken belül vitákról. Szintén háromhetenként, úgynevezett kereszttémákat vitatunk meg, ezek azok a kérdések, amelyek több kötetre is erős kihatással vannak. Ilyen például az értéktöbblet és a makroprofit vagy a tulajdonviszonyok és az érdekviszonyok problémaköre stb. Itt meg kell állapodnunk abban, hogy alapvetően milyen irányba lépjünk, mik a legfrissebb kutatási eredmények, és mi alkalmazható ezekből. Ez a szemléleti összehangolás annál is inkább szükséges, mert — ne hallgassuk el — vannak még hézagok a politikai gazdaságtan tudományában, s ezek feltöltése, vagy legalábbis pontos körülhatárolása elengedhetetlen.

Vannak a mi tudományunkban olyan pontok is, ahol hosszú idő óta nem folyik kutatás vagy ahol az álláspontok élesen különböznek egymástól. Célunk, hogy ezekben a kötetekben a létező legjobb tudást adjuk a hallgatók részére.

Fontos munkafolyamata az anyag készítésének az is, amikor az egyetemen oktatott többi tananyaghoz való tartalmi viszonyát tisztázzuk. Itt önmegtartóztatásra kell törekednünk, nem szabad más tanszékek kenyerét elvennünk, ugyanakkor meg kell alapoznunk bizonyos, a későbbiekben tanulandó tárgyakat. Meg kell egyeznünk abban, hogy mit, milyen módon oktassunk mi, és mit hagyjunk másoknak. Nagy dolognak tartom, hogy ez az anyag már az első kötetében, tehát az első oktatási félévben érint aktuális kérdéseket, olyanokat, amik a szakmát és a közvéleményt izgatják. Ez már az elején lehetőséget ad arra, hogy a képzés, a foglalkozás az eleven gyakorlathoz kapcsolódhasson. Egy aktualitásokra is figyelő, és tudományosan igényes tananyagot csak elmélyült munkával lehet megírni, eközben azonban oktatnunk kell két évfolyamot, számos témában, speciális foglalkozásokat és kutatásokat is folytatunk, és oktatóink sem mentesek egzisztenciális problémáik alól. Mindezzel meg kell birkóznunk.

A régi tananyagok struktúrája akadályozta már a tartalmi továbbfejlesztést, most rálépünk egy más útra, áttörtünk egy gátat, de természetesen a továbbhaladás nem egyszerű. Sajnos, az az igazság, hogy szinte több időt vesz el tőlünk a kötetekkel kapcsolatos adminisztrálás, meg a technikai akadályok elhárítása, a sokféle fórumon való beszámolás stb., mint amennyi az alkotó munkára jut. Nincs például elég gépíró-kapacitás, se pénzünk rá, nagyon hosszú az egyéves kiadói-nyomdai átfutás stb.

— *Hogyan tudnak eleget tenni a tanszék oktatói a szigorú határidőknek és a tankönyv igényes feladatának, ha közben oktatni is kell?*

— A kötetek szerkesztőit részben vagy teljesen felmentettem az oktatás alól, s még további munkatársaimnak adtam óracsökkentést, az új politikai gazdaságtan tananyag határidőre való elkészülése érdekében.

— *Köszönöm a tájékoztatást.*

mg

---

nyunk hét kilométernyi hosszú polcokon helyezkedik el majd a raktárakban.

A férőhellyel nem lesz gond, részben azért, mert a költözködést már két éve összekötöttük a mikrofilmes programmal. Jelenleg a külföldi hírlapokat, majd később a hazai lapokat, folyóiratokat és az egyetemi disszertációkat is mikrofilmre vesszük.

Az új épületben a hagyományos olvasótermi szemlélet megszűnik. Nem lesznek felügyelők a könyvtárban, csak tájékoztató-eligazító könyvtárosok. Az olvasó miután belép, felmutatja az olvasójegyét, és utána bárhol helyet foglalhat, bármelyik asztal mellett, vagy csak széken, fotelban.

A könyvtár egyes szintjeit, illetve termeit neves magyar közgazdákról szeretnék elnevezni, például Berzevizy Gergelyről, továbbá Erkövy Adolfról, Mandello Gyuláról stb., akik egyúttal bibliográfusok, könyvtárosok is voltak. Ez megkönnyíti a tájékozódást.

Mindemellett szükség van az eligazító táblákra, feliratokra, alaprajzokra, hogy az olvasók minél önállóbb tájékozódását segítsük.

A dolgozószobák a Zsil utcai szárnyon helyezkednek el, külön szolgálati bejárattal. A földszinten üzemel a sokszorosító és a kötészet. Az adminisztráció, az igazgatóság és a számítóközpont az első emeleten foglal helyet, míg a második és a harmadik emeleten lesz a könyvtári állománygyarapítás és feldolgozás, és itt tevékenykednek az információs tevékenységet végző dolgozók, szerkesztők.

Az elmondottak komoly előkészítő munkát jelentettek a könyvtár kollektívájának. Például meg kellett határozni, hogy az egyes szinteken, övezeteken milyen könyveket helyezzünk el, milyen és menynyi összetételű legyen a kölcsönözhető, illetve a helyben olvasható állomány, továbbá, hogy milyen szakrendszerben helyezzük el ezeket. Feladatot jelentett a tájékoztató lánc kialakítása, vagyis annak eldöntése, hogy mi legyen a könyvtárosok teendője az egyes övezetekben, hány dolgozóra van szükség az új üzem működéséhez, és milyen képzettségűekre. Ezek voltak az előtervezés feladatai, amit azonban végre is kellett hajtani. Ki kellett válogatni másfél évtized könyvterméséből az egyes övezetek anyagát. Ezeket megfelelő jelzetekkel kell ellátni, meghatározva a helyét, az elhelyezését. Meg kellett tervezni a szakfolyóiratok elhelyezését. De az új raktári elhelyezésre is tervet kellett készíteni arra, hogy milyen állományrész hova kerüljön.

— *Hol tartanak az előkészületekben?*

— Jelenleg az olvasói tér kiválasztott állományának a jelzetelés előtti utolsó felülvizsgálatánál tartunk. November végéig a műveletet befejezzük. Időarányosan 70 százalékos a könyvtár költözködési felkészültsége.

Hátravan még a csomagolás. A gazdasági igazgatóság úgy ígérte, hogy jövő héten a csomagolóeszközöket rendelkezésünkre bocsátja a fuvarozó szövetkezet. Ez esetben november végére olyan helyzetben leszünk, hogy bármikor kezdhetjük a költözködést.

Meg kell jegyeznem, hogy a könyvtár dolgozói a teljes felkészülést a könyvtár zavartalan üzemeltetése mellett bonyolították le, gyakran küszködve emberhiánnyal, ami a könyvtári belső munkában hol itt, hol ott okozott zökkenőket, de ezt a látogatók nem érzékelhették. Szaporította a munkánkat, hogy már jó előre megkezdtük a selejtezést is. Mindezeknek a feladatoknak a végrehajtására, amely meghaladta erőinket, sajnos nem kaptuk meg a beígért létszámfejlesztést, így csak saját magunkra voltunk utalva.

— *Hogyan tervezik a költözködés fizikai lebonyolítását? Milyen ütemezéssel költözik a könyvtár?*

— A költözést olyan sorrendben hajtjuk végre, ahogy a feltételek lehetővé, illetve szükségessé teszik. A lényeg az, hogy február 15-ig a költözködést befejezzük. Így lehetséges, hogy két-három brigád a raktárat költözteti és ugyanakkor két-három brigád párhuzamosan a dolgozók költöztetésével foglalkozik majd.

Előreláthatólag október végére, november elejére rendelkezésünkre áll 15 kiskonténer, amelyekkel próbaköltözködést végezhetünk. Mivel a csomagolás jelentősen befolyásolja a költözködés ütemét (pl. a konténer mérete: elfér-e az új raktár állványai között), erre a kísérletre feltétlenül szükség van. De végső soron amint az új raktár klímája (páratartalma) megengedi, kezdhetjük a költözködést, és amint kész vannak a dolgozók szobái, akkor ők is költözködhetnek.

Egyet azonban szem előtt kell tartani, hogy az olvasószolgálatot és a közelmúlt 25 év könyvanyagát, tehát a legjobban keresett műveket csak a vizsgák befejeztével lehet átköltöztetni.

Költöztetésünket a Perőcsényi Vörös Csillag Szövetkezet bonyolítja le. Ő adja a csomagoló- és szállítási eszközöket, valamint a költöztető brigádokat is ő fizeti. A könyvtár dolgozói a tervek alapján gondoskodnak az állomány csomagolásának felügyeletéről, valamint az új épületben a kicsomagolásról és az elhelyezésről.

— *Mi lesz a könyvtár jelenlegi bútorzatával?*

— Az új épületbe új bútorok kerülnek. Az olvasói térben egyszemélyes asztalok lesznek. Szó volt arról, hogy néhány régi szép tölgyfa asztalt is átviszünk az új helyre, de végül is úgy döntött az egyetemvezetés, hogy azok a régi épületben maradnak, mivel ehhez az épülethez tervezték.

— *Milyen a költözködés előtti hangulat a könyvtárban?*

— Mindenki várja a költözködést, ami most lép intenzívebb szakaszába. Az új könyvtár létesítésének híre van országszerte, sőt, külföldön is. Így aztán érthető, hogy munkára jelentkeztek nálunk más könyvtárak dolgozói azzal, hogy szívesen vállalják az útkeresés nehézségeit és persze tévedéseit is. De már csak ott tartanánk! — fejezte be Walleshausen elvtárs részletes tájékoztatását a költözködésre várva.

Régi könyvtárunk 1948-ban az egyetem alapításakor az ország első könyvtárai közé tartozott. Új könyvtárunk korszerűségével, háromszintes olvasószolgálatával egyedülálló létesítménye lesz hazánknak, amelynek teljes „belakásához" most készül az egyetem.

H. E.

Az első ösztöndíjfizetés után

Pénzünknél vagyunk?

Sajátos össznépi számolgatással teltek a legutóbbi hetek az egyetemen: kalkulációk a szükséges kiegészítésről; a csoporton belüli arányokról; összehasonlítás a tavalyi kategóriákhoz vagy éppen a többiek jövedelméhez. Aztán sor került az első kifizetésekre, és lassan kezd kitapinthatóvá válni, hogy ki hogyan járt az új elosztási rendszer bevezetésével?!

Pestiek és vidékiek

Ági másodéves, a Rádayban lakik. Tavaly törökbálinti volt ő is, első félévben 250 forintot fizetett a kollégiumért, és 150 forint segélyt kapott. A második félévben már ingyen lakhatott kinn. Idén a kollégium és az étkezés együttesen ezer forint körüli kiadást jelent a számára, ugyanakkor a 3400-ra való kiegészítéssel 800 forintra nőtt a szociális támogatása. A „húspénzzel" együtt ez szintén közel ezer.

Edit ugyancsak másodéves, budapesti. Tavaly otthon étkezett, így kiadása gyakorlatilag nem volt, 350 forint szociális támogatást kapott. Idén már benn ebédel az egyetemen, ez átlagban 300 forint, viszont a 2600-ra való kiegészítéssel 1000 Ft támogatást kap, plusz a tanulmányi ösztöndíj, meg a „húspénz".

Egy találomra kiválasztott törökbálinti szoba: négy jelenlegi elsős. Kollégiumi díjjal és étkezéssel együtt 900 forint körül számolnak kiadással, a 3400 forintra való kiegészítés pedig négyüknél 250, 450, 1000 és 1350 forint támogatást jelent.

És végül Éva: harmadéves, idén a Rádayban lakik, tavaly albérletes volt. Pont a 3400-as határ körül van, így gyakorlatilag nem kap szociális támogatást. Tavaly az albérletért átlagban 1500-at fizetett, most a szállás és az étkezés együttesen 1100 forint körül van. „Tény, hogy még mindig roszszabb helyzetben vannak az albérletesek — teszi hozzá mindehhez, éppen a tavalyi helyzetére emlékezve —, de azért jelentősen csökkent a különbség. Tavaly 1300-1600 forint is lehetett a differencia egy koleszos és egy albérletes között. Idén ez 6-800 forintra csökkent, ennyit meg bizonyára kompenzál az a plusz szülői jövedelem, amennyivel túl van a 3400-on."

Ági is a terhek egyenlőbb viselését érzi jónak. „Tavaly szinte kínosan éreztem magam a másfélezreket fizető csoporttársaim között az ingyenes kolesszal. Így, hogy most nekem is meg kell fizetnem a magamét, sokkal egészségesebb az egész. Aki tényleg rá van szorulva, az meg szociális támogatásként úgyis elegendő pénzt kap vissza, akár koleszos, akár albérletes."

Általában is elmondható, hogy vissza-visszatérő észrevételként emlegették többen is: „jó, hogy az azonos kollégiumban lakók egységes kollégiumi díjat fizetnek; és jó, hogy csökkent a differencia az albérletesek és koleszosok, illetve pestiek és vidékiek között."

„Még leginkább az járt rosszul — említették néhányan —, aki (mondjuk az egy főre jutó 3500 Ft miatt) éppen kiesett a szociális keretből, esetleg már koleszt sem kapott, és így kell fizetnie a drága albérletért."

De vajon tényleg úgy van-e, hogy semmiképpen sem kaphatnak az ilyenek támogatást?

Adatlaposdi

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a csoportok többsége egyszerűen nincs tudatában a megnövekedett lehetőségeknek, legalábbis ami a szociális támogatást illeti. Pedig nem csekély a változás: a szociális ösztöndíj személyre szóló meghatározását gyakorlatilag a csoportokra bízták. Minden közösség kap egy kalap pénzt, és szó sincs róla, hogy abból most mindenkinek a felső határra KELL kiegészíteni!

Arra például mindenki emlékszik, hogy az év elején ki kellett tölteni egy jövedelmi (vagyoni) helyzetet felmérő adatlapot. Vajon ki tud róluk, mi lett a sorsuk? „Valahogy elsikkadt az egész — mondták ketten is egy harmadéves csoportból. — Azzal, hogy be kellett adni, mindenki azt hitte, hogy nem a mi dolgunk foglalkozni vele, nyilván van felelőse, aki ezeket feldolgozza, nekünk csak be kell adni..." „Nem tudok róla, hogy bárhol is látszatja lett volna az űrlap kitöltésének." „Csoportszinten nem volt szerepe" — állították többen.

Azért találtam egy ellenpéldát is (másodév külgazd.), ahol az adatlapok szerepet játszottak az ösztöndíjak csoportszintű elosztásánál. De a megkérdezettek többségénél még csak különösebb elosztás sem volt. Automatikusan kiszámolták a különbözetet 2600-ig vagy 3400-ig, kit hogyan illetett, és kész. Vajon ez most a szokásos egyenlősdi reflexe, vagy csak a nem kellő felkészítés hibája?

— *Bízzunk benne, hogy az utóbbi — mondja Kiss Gábor, aki a KISZ-bizottság szociális felelőse.*

— Tény, hogy nem kevés kapkodás közepette került bevezetésre a későn kézhez kapott új ösztöndíjrendszer, ráadásul ez részben egybeesett a beiratkozással, évkezdéssel. Elképzelhető, hogy nem mindenkihez jutott el az összes információ, mint ahogy olyan is akadt, hogy néhol — idő hiányában — a kari ösztöndíjbizottság nem várta meg a csoport DJB-s véleményét. Olyan mulasztások ezek, amelyek „rendes kerékvágásban" aligha történnek meg még egyszer.

— *Reméljük. Mi most mindenesetre pótoljuk az esetleges tudatlanságot. Mi mindenre használhatja fel a csoport ezt a bizonyos „kalappénzt"?*

— Először is: megszavazhat egyes esetekben „határon túli" támogatást is. Ez, ahogy már a múltkor is említettem, vidékieknél akár 4000 forintra való kiegészítést is jelenthet. Aztán: a 100-200 forintos túllépés miatt szociális ösztöndíjra már nem jogosult, ráadásul esetleg 1400-1600 forintos albérletre kényszerült hallgató esetében — ha a csoport a családi helyzetét ismerve ezt indokoltnak tartja — „összedobhatnak" csoportsegélyt a számára. Ugyanígy segíthetik a nagyon messze lakókat vagy a bejárókat is (útiköltség!). Ez persze mind ugyanannak a keretnek („kalapnak") a terhére megy, de a dolog azért nem kíván akkora áldozatot, mint gondolnánk. Ha például van egy ilyen albérletesünk, és mindenki csak egy ötvenest dob be, már 5-600 forintot is adhatunk neki. Csak a csoporton áll, hogy érdemesnek ítélik-e erre vagy sem! Egy biztos: akárhol húzzuk meg a határt, mindig lesz, aki alatta, lesz, aki felette van. És valahol meg kell húzni. Ez a 3400 szerintem nem kevés. Ha jól emlékszem, tavaly a VI. kategóriának is 3200 volt a határa, tehát még bővült is a jogosultsági kör. Az pedig egyszerűen ténykérdés, hogy pillanatnyilag nincs több pénz. Ennyiből kell gazdálkodnunk, ha kell, nagyobb felelősséggel, határozottabb csoportdöntésekkel.

— *Bizonyára ezt lenne hivatott segíteni az adatlaprendszer is. Csakhogy, mint az látható volt, az adatlapoknak egyelőre nincs túl nagy szerepe...*

— Igaz, és ez megint a kapkodó előkészületek hibája. Az eredeti elképzelés az volt, hogy a differenciálások alkalmával a kérdőívek jelentsék csoporton belül az egyik információs bázist. Ez, a jelek szerint szinte alig tudatosult, és ez megint a nem kellő felkészítés következménye. A jövőben erre is figyelni fogunk.

Rendkívüli szociális segély

— Ez tehát az az összeg, ami felett a csoport maga rendelkezik. Sokan kérdezték azonban, hogy megmaradt-e emellett a rendkívüli szoc. segély intézménye.

— Igen, de ezután ez tényleg „rendkívüli" lesz, és sokkal szigorúbban fogják elbírálni a kéréseket. Ez részben kényszer is, hiszen jóval kisebb a rendelkezésre álló összeg. Cserébe most — ez nagyon fontos — nem kihirdetés alapján, meghatározott időközönként fizetik majd a rendkívüli segélyt, hanem (ahogy a neve is mutatja) bármikor, amikor egy váratlan esemény ezt igazán indokoltá teszi. Akinek ilyen igénye van, annak írásban kell kéréssel fordulnia a szak DJB-s felé, és a szak, valamint a csoport DJB-s együttesen dönt majd a kérés jogosságáról. Ha jogosnak ítélik meg, úgy 2-3 kérvény összejöttével, sőt nagyon sürgős esetben akár egyetlen ember esetében is folyósítható a kiutalt összeg.

★

Így fest tehát pillanatnyilag a helyzet a szociális támogatások terén. Az már most is kiderült, hogy viszonylag kedvező a visszhang. „Általában mindenki pénzénél van, de sokoknál kifejezetten javult a helyzet" — mondja Ági. A végső tanulságok elemezgetéséhez persze még legalábbis fél évet várni kell.

Fóris György

Elméleti tanácskozás Nyíregyházán az ifjúságról (I.)

A KISZ a politikai rendszerben

A társadalmi-gazdasági változások még inkább igénylik, hogy felszabadítsuk a fiatalok alkotó energiáit, ugyanakkor megsokasodtak a szocializációs folyamat gondjai, feszültségei, zavarai. Így a korábbinál nagyobb feladatok hárulnak a társadalmi-politikai szervezetekre az érdekkülönbségek feltárásában, tudatosításában és közvetítésében — mondta Varga-Sabján László, a KISZ KB titkára a nyíregyházi elméleti tanácskozáson.

A politikai döntésekhez vezető út, s így a KISZ részvétele ezek alakításában azonban a közvélemény számára nehezen érzékelhető. Ezért sürgető, hogy a KISZ biztosítson nagyob politikai nyilvánosságot törekvéseinek. Ráadásul az érdekképviselet mechanizmusának központi szinten is vannak problémái, a szervezet ugyanis elsősorban az általános gazdasági és politikai döntések kialakításánál képes az érdekérvényesítésre, a határozatok végrehajtásánál viszont már nem, vagy nem megfelelően működnek a képviseleti mechanizmusok.

A KISZ politikai rendszerben betöltött szerepének változásai így is megkövetelik, hogy a szervezet megteremtse e szerep ellátásának belső feltételeit. A KISZ funkciózavarai akkor jelentkeztek — folytatta Varga-Sabján László — ha nem volt adekvát programja, ha nem volt képes az ifjúság érdekeit közvetíteni a társadalom számára; ha nem vette számba az ifjúság struktúráltságát; ha tevékenysége elvesztette élő mozgalmi jellegét, és szervezeti élete nem a demokrácia, hanem a bürokrácia iskolája volt. Amikor az új igények iránt érzéketlennek mutatkozott, nem biztosította a cselekvés, a közéletben való részvétel, a társadalmi környezet befolyásolásának lehetőségét. Ilyenkor veszített népszerűségéből és a társadalmi érdekek közvetítésére való képesség is gyengült, tehát a társadalmi követelményeknek is csak akkor tudott megfelelni, ha az ifjúság érdekeinek is megfelelt.

Az utóbbi egy-két évben programok születtek a társadalom előtt álló feladatokból való részvállalásra, a szervezet demokratizálására, a különböző ifjúsági rétegek mozgalmi életének megújulására. A KISZ és a fiatalok viszonyát ugyanis meghatározza, hogy a KISZ a magyar ifjúság egyetlen politikai szervezete. A KISZ számára ebből fakadó kötelezettség, hogy az egész magyar ifjúság ügyeivel törődjék. Az azonban tény, hogy a KISZ nem fedheti le teljesen az ifjúság mozgását, sokirányú közösségi szerveződését. Szükség van szakmai, sport, kulturális, stb. egyesületekre, klubokra, szervezetekre a KISZ-en kívül is.

A KISZ mai programja és felfogása arra irányul, hogy szolgálja és erősítse a szükséges társadalmi, politikai, gazdasági reformok kibontakozását — mondta a KISZ KB titkára a Pártélet folyóiratában is megjelent előadásában.

—s

Gondolatok az új támogatási rendszerről

LASSAN ELÜLNEK az új támogatási rendszer kapcsán felkavart hullámok. Azt hiszem, ezzel eljött az ideje annak, hogy pontosan mérlegeljük, mit is alkottunk, milyen hatásai vannak ennek a régen várt és reményteljesen indult reformnak. Szükséges volt — ezt senki sem tagadhatja — bevezetni valamiféle új szisztémát, amelynek céljait úgy foglalja össze az egyetem által most közreadott szabályzat, hogy a nappali tagozatos hallgatók részére kifizethető állami támogatások elosztásánál csökkenteni kell a korábbi elosztásnál érvényesült aránytalanságokat. Az ösztöndíjaknak jobban el kell ismerniük a kiemelkedő teljesítményeket, a szociális támogatásoknak pedig igazságosabbá kell válniuk." A kérdés az, menynyiben sikerült ezeket az elveket megvalósítani, a gyakorlatba átültetni.

Mennyire sikerült az egyetemi hallgatók életkörülményeit javítani? Az újabban tapasztalható rendszeres áremelkedések ugyanis könnyen fiktivvá tehetik azokat a főleg anyagi különbségeket a régi és az új támogatási rendszer között, amelyeket jelenleg pozitívumként könyvelhetünk el. Véleményem szerint a diákok egyik rétegének sem jelent az új módszer komolyabb előrelépést.

A reform számos pozitív vonására ezúttal hely hiányában nem térek ki. Erről mindenki informálódhat az említett brosúra olvasása közben. Az ellentmondások és hiányosságok feltárását azonban szükségesnek tartom.

NEM TŰNT EL a Budapesten lakók óriási helyzeti előnye a vidékiekkel szemben. Két azonos, egy főre jutó keresettel rendelkező diák eltérő életszínvonalon kénytelen továbbra is élni attól függően, hogy budapesti-e vagy vidéki. Megközelítőleg sem valós az a különbség, nevezetesen az a 800 forint, melyet az új rendszer közöttük feltételez. Én Debrecenben lakom. A Debrecen—Budapest közti retúrjegy ára gyorsvonat másodosztályon 33 százalékos engedménnyel ma 270 forint. Ha tehát havonta kétszer hazautazom, ami talán nem túlzott igény, már majdnem fel is emésztődött az a keret, amelyet a fővárosi és vidéki hallgatók helyzetkülönbségének kiegyenlítésére szántak. És akkor még nem beszéltünk a lakásról, az étkezésről, hogy csak a legfontosabbakat említsem.

Tudvalevő, hogy egyetemünk sajnos nem rendelkezik megfelelő számú kollégiumi férőhellyel, és hogy az MKKE a többi egyetemmel való összehasonlításban ezen a téren az utolsó helyek egyikét foglalja el. Számos diák kényszerül ezért albérletet keresni. Úgy tűnik, hogy mind a kollégiumi díj, mind az átlagos albérleti díjak (figyelembe véve a kiutalHATÓ [!] albérleti segélyeket is) meszsze túlhaladják azt az összeget, amely egy átlagos budapesti család, átlagos lakásfenntartási költségeiből egy főre jut. Hol van akkor még a vidéki lakás fenntartási költsége?

Az étkezésnél hasonló a helyzet. Amíg családi körben egy szerény hétvégi olcsóbb ebéd, mintegy 35-40 forint, addig Pesten azért a pénzért ma már egy önkiszolgáló bisztróban sem lehet igazán jóllakni. Ráadásul az egyetemi menza jelenleg hétvégeken nem üzemel, nem főznek, holott ebédjegyet 7 napra is lehet vásárolni.

A fentiek fényében, gondolom

belátható, hogy a vidéki családok vállára egy, pláne két gyermek egyidejű budapesti taníttatása óriási terheket ró. Ezt tükröznie kellene a szociális támogatási rendszernek is. Szerintem e támogatások megítélésében jelenleg meglevő 800 forintos rést a budapesti és vidéki hallgatók közti viszonylatban átlagosan legalább 500 forinttal tágítani kellene,

és indokolt lenne a vidékiek közötti differenciálás aszerint, kollégiumban vagy albérletben laknak-e.

ELKÉPZELÉSEM LÉNYEGE tehát az, hogy a hallgatóság vidéki és fővárosi kategóriába sorolása mellett a vidéken lakókat budapesti ideiglenes lakóhelyük (kollégium, albérlet) szerint is kategorizálni kellene.

Ennek megfelelően, ha a felső limit, amelyre a budapesti hallgatók még támogatást igényelhetnek 2000 Ft lenne, ezt a limitet kollégisták esetében 3100 forintra, albérletben élőknél pedig az albérleti díjtól függően 3100-3500 forintra kellene emelni, szerényen 700-1100 forintos albérleti díjakat kalkulálva. Ezzel feleslegessé válna az amúgy is fiktív albérletisegély-rendszer. Ez a példa csak szemléltető jellegű, csak az arányokat tükrözi, határai mind lefelé, mind fölfelé eltolhatók.

A vázolt elképzelés csak egy ellentmondás feloldását segítheti elő. Lássuk, milyen egyebek is vannak! Nem megoldott az eltartók tényleges és papíron igazolt keresete közötti ellentmondás. Ezzel kapcsolatban sokszor olyan groteszk esetek is adódtak már, amelyeken vagy jót mulatni vagy dühöngeni lehet, vérmérséklettől és érdekeltségtől függően. Ideje lenne e téren is tenni valamit, bár belátom, hogy ehhez az egyetem hatásköre kicsi. A közismert és legszembeötlőbb eltéréseket az igazolt és valóságos jövedelmek között valahogyan figyelembe kellene venni. Ezzel csökkenthető lenne az ellentmondás élessége.

Nem egészen megfelelő a tanulmányi ösztöndíjak új rendszere sem. Szerintem hiba volt az eddigi három kategóriát kettőre apasztani, inkább bővíteni kellett volna a számukat. Arra sincs semmi szükség, hogy a szociális és a tanulmányi támogatást egybekapcsoljuk. Ez két önálló elv, és ennek megfelelően önálló gyakorlati alkalmazásuknak is kellene lenniük. Mit jelent ez? Azt, hogy ki kellene venni a csoportok kezéből az elosztás irányítását, és sokkal részletesebb skálán előre meghatározott összegeket kellene folyósítani.

Nem látom akadályát annak, hogy a tanulmányi eredményeknek akár tized pontosságú beosztása készüljön, és ennek megfelelő egyforma összegek kerüljenek kifizetésre. Így megszűnne az, hogy egyik csoportban 100-200 forinttal többet kapjanak azonos tanulmányi eredményt elérők, mint egy másik csoportban. Ilyen torzulásokra ebben a félévben is akadtak precedensek.

Lehet, hogy ez a javaslatom számítás- és adminisztrációigényesebb, mint a mostani gyakorlat. Szerencsére egyetemünk rendelkezik a számítások elvégzésére alkalmas számítógéppel. Annak a feladat megoldása igazán nem jelentene különösebben nagy munkát.

Azzal az elvvel, hogy a tanulmányi ösztöndíj az elért eredménnyel ne lineárisan, hanem exponenciálisan növekedjék, teljesen egyetértek. Sajnos, a gyakorlatban éppen a nivellációs törekvések az erősebbek, így az ide vonatkozó instrukciók mind papíron maradnak. Még sehonnan sem hallottam, hogy a Szabályzat által biztosított sávot (vagyis 200—1200 Ft között) kihasználták volna. Sőt!

EGYETÉRTEK a népköztársasági ösztöndíj odaítélésének feltételeivel is, azonban

a kiemelt ösztöndíj rendszerét erőltetettnek találom. Olyan látszata van, mintha fájdalomdíjként kapnák azok, akik nem részesülhettek népköztársasági ösztöndíjban. Erre nincs szükség. Ha a tanulmányi ösztöndíjak valóban exponenciális kapcsolatban állnának az eredményekkel, nem kellene ilyenfajta pótlékon gondolkodni.

Mind a szociális, mind a tanulmányi ösztöndíjak reálértékének hosszú távú megtartása érdekében gondolkodni kellene egy olyan rendszeren, amely az árszínvonal emelkedéséhez igazítaná a kifizetett összegeket, megtartva azok belső arányait. Nem tudom, mennyiben van ilyesmire lehetőség, de ha létezik ilyen, ki kellene használni.

Összegezve: az új támogatási rendszer valamivel rugalmasabb az előzőnél, de felvetett néhány újabb problémát is. Sajnos, a legfontosabb régi ellentmondásokat nem oldotta fel. Úgy tűnik, hogy hiába nőtt az erre a célra szánt pénzügyi keret, érdemleges javulás a hallgatók helyzetében nem következett be. A kifizetett összegek nem nőttek jelentősebben, és az elosztás aránytalanságai sem tompultak. A közeljövőben ezeknek a feladatoknak a megoldása vár ránk, belső, egyetemi szinten.

Szanyi Miklós

Az első kollégiumi gyűlés ürügyén

A kollégiumi gyűlésünkön megjelent dr. Halmai Erzsébet, az I. évfolyam dékánját, Hajnalka Zsolt, a kollégium igazgatója és Malasits István köszöntötte.

A fő cél a diákbizottság megválasztása volt. Egyik-másik jelölt neve az előzetes felmérések ellenére is idegenül csengett, ami másfél hónap után bocsánatos bűnnek mondható. Amíg további jelölteken gondolkodott a társaság, dr. Halmai Erzsébet szólt hozzánk néhány kedves szót. Beszélt a kollégiumról, mint intézményről, az új vizsgaszabályzatról és a magasabb elvárásokról. Részt vettek a kollégiumi gyűlésen a Rajk László Szakkollégium képviselői is, akiktől megtudtuk, hogy a két kollégium között szorosabb együttműködés alakult ki és ezt továbbra is szeretnénk fenntartani.

Hajnalka Zsolt, a kollégium igazgatója az értelmiséggé válás folyamatáról beszélt a DB megválasztása után. Az elsősök értelmiséggé válásának fontos szakaszához érkeztek el. Ez a folyamat sokoldalú ismeretszerzés eredménye, amely nem korlátozódik a tananyag mechanikus elsajátítására. Ahhoz, hogy értelmiséggé váljunk egy bizonyos gondolkodásmódot, egy bizonys magatartást kell megtanulnunk és magunkénak vallanunk.

Értelmiséggé válásunkban nekünk, kollégistáknak ilyen lehetőséget kínál a kollégium intézménye.

S ha egy picit elmeditálunk azon, mi is valójában a kollégium, akkor magukkal a kollégistákkal találjuk magunkat szembe. Ebből pedig annak kellene következnie, hogy a felkínált mankókat elfogadjuk és megtegyük az első lépéseket.

Ilyen első lépés volt a kollégiumi ülés, ahová pedig a koleszosok fele nem jött el. Az ebédlőben alig 70-en gyűltünk össze. Mintha úgy rögződött volna, hogy a kollégium egyenlő a szállodával. Mikroszinten, szobákban már jól összejöttünk, ám most tovább kellene lépni.

Czakó

Lenin Mi a teendő?-jére emlékezve

Tudományos tanácskozás a filozófia tanszéken

80 évvel ezelőtt született az 1905-ös orosz forradalmat megelőző időszak egyik legjelentősebb lenini írása, a „Mi a teendő?" A filozófia tanszék az évforduló alkalmából tudományos ülést rendezett.

A találkozó referátumát

KISS ARTHUR

tartotta, aki bevezető szavaiban utalt Lenin tanulmányának aktualitására, a körülötte újra és újra fellángoló vitákra, emlékeztetve a hallgatóságot az olasz szocialisták vezérének, Craxinak egy közelmúltbeli írására, amelyben ismételten polemizál a „Mi a teendő?" gondolataival. A lenini mű aktualitását természetesen nem a vele vitázó írások alapozzák meg, hiszen e polemikus írások léte valójában már következmény; annak következménye, hogy Lenin tanulmánya alapvető kérdéseket tárgyal, amelyek tanulságai máig hatóak és megkerülhetetlenek. Lenin nem kevesebbre tett kísérletet, mint az új típusú párt működési és szervezeti elveinek lefektetésére, a tudatosság és ösztönösség kapcsolatának, tartalmának kifejtésére, az ideológia gyakorlati érvényesítése problémájának feltárására, a párt és a tömegek viszonyának elemzésére.

Kiss Arthur figyelmét bizonyos történelmi analógiák és a komparisztikai kutatások ajánlott irányának felmutatására, valamint a műben rejlő paradigmatikus tanulságok kiemelésére fordította. Különös részletességgel szólt az ösztönösség fogalmáról, értékelésének történeti aspektusairól.

A referátum gondolatmenetében fontos kérdésként merült fel annak tisztázása: vajon beszélhetünk-e a munkásság ösztönösségéről a szocializmus keretei között. Kiss Arthur emlékeztetett arra, hogy hosszú időn keresztül túlzott optimizmus jellemezte az erre a kérdésre adott választ. Ez az eufórikus válaszadás nem vette figyelembe azt a történelmi tényt, hogy a munkásosztály létszáma jelentősen megnövekedett (pl. Lengyelországban az elmúlt 10 év alatt 2,5 millió fővel), ugyanakkor a társadalmi mobilitás ilyen erőteljes dinamizmusával nem fejlődött együtt a tudatosság. Az okokat boncolgatva megállapította, hogy mindez jelentős mértékben visszavezethető arra a politikai jelenségre, hogy a szocializmus körülményei között a munkásosztály többnyire csak a politikai vezetés intencióinak végrehajtásában, illetve bizonyos gazdasági feladatok megoldásában vesz részt, azaz nem teremtődtek meg azok a feltételek, amelyek lehetővé tették volna a munkásság autonóm mozgását, tényleges osztállyá szerveződését. A pártvezetés paternalista vonalának hagyománya, amely a személyi kultusz időszakában bontakozik ki és válik jellemző vezetési stílussá, bizonyos vonatkozásaiban ma is érezteti hatását. Ilyen körülmények között alakul ki az a paradox állapot, hogy a munkásosztály a politikai ideológiai frazeológiában mindenné lesz, de gyakorlatilag sokszor nagyon is alárendelt helyzetet foglal el, s befolyása az eseményekre rendkívül korlátozott.

Az előadás következő részében Kis Arthur arra a kérdésre kereste a választ, hogy a szocializmus léte önmagában kiküszöböli-e az ökonomizmust. Elöljáróban az ökonomizmus és a vele szembe állítható totális politikai harc kapcsolatát világította meg, majd a szocializmus körülményei között létező ökonomizmus sajátosságait jellemezte. A szocializmus építésének gyakorlata nem egy olyan példával szolgált, amikor a politikai vezetés elsődleges és kizárólagos célja pragmatikus, az össztársadalmi célokat háttérbe szorító gazdasági sikerek mindenáron való elérése. Az ökonomizmus önigazoló argumentuma szerint az ideológia céljai túlságosan általánosak, így azok nem operacionalizálhatóak. Ugyanakkor, ha az ideológiai szféra háttérbe szorul, akkor a politikai viták eldöntésekor, minthogy az ideológia mint értékorientáló szempont ignorált, tér nyílik a különböző szubjektivisztikus programoknak és törekvéseknek, amelyek vetélkedésében egyszerűen az „erősebb" győz, azaz politikai klikkharccá fajulnak a viták. Ökonomista típusú vezetésre, természetesen ökonomista lesz a dolgozó emberek reagálása is.

Az előadás befejező részében a legálisan működő munkáspárt és az államapparátus viszonyát elemezte Kiss Arthur. Hangsúlyozta, hogy a pártnak minden körülmények között meg kell őriznie a maga mozgási szabadságát, mert súlyos torzulásokhoz, hibákhoz vezethet az a gyakorlat, amely a pártot alárendeli az állami, gazdasági céloknak. Mindez csak olyan körülmények között valósítható meg, ha a párt nemcsak a kormányzás vezető ereje, hanem konstruktív ellenzékké is lesz. Ennek viszont elengedhetetlen feltétele, hogy a párton belüli demokráciának olyan magas fokú nyilvánosságra kell épülnie, ami kellő garanciát nyújt arra vonatkozóan, hogy a párt semmilyen körülmények között ne váljék (ne válhasson) a benfentesek körévé, valamiféle 20. századi szabadkőműves társasággá.

GONDI JÓZSEF

„Néhány gondolat a tudatosság lenini elméletéről és mai vonatkozásairól" címmel szólt hozzá. A tőkés fejlődési foknak, vele a szocializmus-termikus objektív lehetőségének, s a munkásosztálynak kellett létrejönnie ahhoz, hogy az emberiség valóban tudományosan megérthesse saját történelmét, s ne csak elméleti, hanem alapjaiban *tudományos* elméleti *öntudata* lehessen. Igaz, hogy hosszú időn át — még a szocializmus korszakában is — a munkástömegek tudata is ösztönös; tudományos öntudatukat a velük politikailag azonosuló értelmiségiek dolgozták ki. Ebből adódóan a szocialista forradalom és az egész szocialista építési időszak alapvető ellentmondása, hogy mindez nem mehet végbe tudományos világ-, társadalom- és kapitalizmus-kommunizmus-tudat és öntudat nélkül, viszont a dolgozó és a munkástömegek nagy részének tudatában — ha csökkenő mértékben is, de — az ösztönösség dominál. Ma is az egyik legdöntőbb kérdés ennek az ellentmondásnak a folyamatos, fokozatos feloldása; a dolgozó tömegek tudatát mindig a fejlődési fokoknak és körülményeknek megfelelő tudatosság szintjére kell emelni. E kérdéskör talán legizgalmasabb aspektusa annak elemzése volt, hogy a tudatosság nem egyszerűen átfogó, sokoldalú, magas színvonalú tudományos, jövőbe is mutató tudás, hanem annak tudása és eredményes megvalósítása is, azaz, hogy e tudás minél szélesebben, minél pontosabban eljusson a széles munkástömegekhez, a dolgozó osztályokhoz, úgy, hogy azok azt alkalmazni tudják, annak megfelelően tudjanak cselekedni. Ehhez viszont az szükséges, hogy minden kiemelkedő tehetséges munkást támogatnunk kell abban, hogy egyúttal intellektuál forradalmár is legyen.

Az ösztönösség leküzdése, a tudatosság elérése nem egyszerű és egyszeri folyamat a forradalmi munkásmozgalom történetében. Az ösztönösségnek és a tudatosságnak különböző szintjei, fokozatai, történelmi stádiumai és formái vannak.

A korreferátum utolsó részében a békés egymás mellett éléssel és a szocialista gazdaság fejlesztésének egy-egy aspektusával összefüggésben elemezte a tudatosság és ösztönösség tartalmát, kapcsolatát. Kiemelte, hogy ha nem tudjuk megértetni tömegeinkkel, hogy mivel gazdaságilag gyengébbek vagyunk a vezető tőkés hatalmaknál, ezért sebezhetőbbek is, s hogy a kölcsönös előnyön és egyenlőségen alapuló békés egymás mellett élés fenntartásáért — ha ránk kényszerítik — vállalnunk kell a nagyobb arányú fegyverkezési versenyt is (miközben minden tőlünk telhetőt meg kell tenni megakadályozására!), ez viszont jóval nagyobb hatékonyságot, munkafegyelmet, sőt áldozatokat is követel az életszínvonalban és sok egyéb tekintetben is. A tömegek ösztönös tudata és mozgása veszélyeztetheti a békés egymás mellett élés számukra nem kedvezőtlenebb változatának megvalósulását. A tudatos tevékenység az, amely — ahol lehet és érdemes — meggyorsítja a saját bázisú technikai fejlesztést, maximálisan kihasználja a szocialista országok közti együttműködés fejlesztésében rejlő lehetőségeket és még a gyengébb hatékonyságból és egyéb tényezőkből adódó hátrányok egy részét is vállalva mindent megtesz azért, hogy — szocialista szuverenitásunk sérelme nélkül — minél több fejlett termelési berendezést vásároljon a technikailag vezető tőkés országoktól. Továbbá: Tudatos politika ma az, amely — szocialista mértékkel és módon — ösztönzi a kisvállalkozásokat, köztük a magánvállalkozásokat, de az ösztönösségnek tett engedmény lenne, ha nem teremtenénk meg sürgősen annak feltételét, hogy a szocialista nagyüzemeinkben, a 8 órás fő munkaidőben (és ne a kisvállalkozásokban, második gazdaságban és a magánvállalkozásban), végzett munka legyen a leghatékonyabb. Ha hallgatunk arról, hogy objektíve megvan annak a lehetősége, hogy a szocialista nagyüzem és a vele szimbiozisban élő kis- és magánvállalkozások kapcsolatában a végzett munkával messze nem arányban álló értékek áramolhatnak át a nagyüzemekből és, hogy a kis magánvállalkozások körében egyes rétegek — (és nemcsak a nem hozzáértők, hanem mondjuk a nagyobb pénzösszeggel, jobb összeköttetéssel rendelkezők, az ugyancsak erre a területre áramlók, de ilyesmivel nem vagy kevésbé rendelkezők tehetségének, munkájának kihasználói, az ellenőrzés alól kibújó ügyeskedők stb.) szükségképpen meggazdagodnak, hogy az ilyen vállalkozások kiterjedésével és megerősödésével — miközben gazdaságilag több területen segítenek — ugyanilyen szükségszerűséggel megerősödnek és terjednek az ezekkel összefüggő, régi és új kispolgári nézetek, törekvések. Ezek veszélyt természetesen csak akkor jelentenének, ha nem folytatnánk velük megfelelő, színvonalas elméleti és politikai küzdelmet, különösen pedig ha hatásuk politikai irányvonalunkba is beszivárogna.

A lenini mű egy másik fontos kérdésköréről, szakszervezeti mozgalomról tartotta meg korreferátumát

ŐRI JULIANNA

Lenin jelentős figyelmet szentelt a párt és a szakszervezetek közötti kapcsolat feltárásának, eltérő funkciójuk és feladataik bemutatásának. Hangsúlyozta, hogy az önkényuralom körülményei között a munkásmozgalom továbbfejlődésének egyetlen lehetséges útja, a pártnak, mint a munkásosztály legtudatosabb elemeiből álló hivatásos forradalmárok szervezetének megalakítása. Ugyanakkor a munkásmozgalom e korai fejlődési szakaszában Lenin szükségesnek tartotta a párt és a szakszervezetek közötti közvetlen kapcsolat létrejöttét, sőt úgy látta, hogy a pártnak kell vállalnia olyan feladatok megoldását, amelyeknek egy későbbi fejlődésszakaszban már a szakszervezetek önálló feladataivá kell lennie. Őri Julianna a továbbiakban a lenini elemzések néhány aktuálisnak vélt mozzanatát emelte ki, amelyek a jelenlegi társadalmi feltételek között is tanulságul szolgálhatnak.

VALCSICSÁK IMRE

tanulmánya — A társadalmi érdek és osztályérdek dialektikájához címmel — arra a kérdésre kereste a választ, hogy az érdem marxi interpretációja milyen tartalmi elemekkel bővül Lenin művében. A korreferátum kiinduló pontja, hogy az érdek mindig meghatározott léthelyzet kifejezője és származéka. Rámutatott arra, hogy a marxizmus klasszikusainak álláspontja, miszerint a proletariátus alapvető érdekei egybeesnek a társadalom egészének történelmi érdekeivel, csakis azon a reális tényen alapulhat, hogy a munkásosztály és a társadalom más csoportjainak létviszonyaiban fellelhetőek olyan azonosságok, amelyek azonos érdekek képében jelennek meg. Kiemelte, hogy a helyes szövetségi politika alapja és kiindulópontja éppen ezért a különböző társadalmi csoportok reális helyzetének ismerete és érvényesítése lehet.

A marxi Gazdasági-filozófiai kéziratokra hivatkozva megállapította, hogy a tőkés és a munkás léthelyzetében felmutatható olyan azonosság, amely mindkettőjük elidegenedett helyzetéből fakad, és történelmi tendenciájában csak az emberi emancipáció irányában lehetséges feloldásuk, hangsúlyozva, hogy míg a tőkés a kapitalizmus teremtette elidegenedett állapotban „jól érzi magát", addig a munkás szükségszerűen nem.

MIHÁLY ALBERT

hozzászólásában arra mutatott rá, hogy a szocialista forradalom marxi—engelsi elmélete a legfejlettebb országokban várta a forradalom bekövetkezését, ezzel szemben Leninnél megjelenik annak felismerése, tudatosítása, hogy a politikai események azt mutatják, hogy a legkevésbé fejlett országokban következik be a szocialista forradalom. Ugyanakkor — emelte ki Mihály Albert — joggal merülhet fel bennünk az a kérdés: vajon kellően tudatosodott-e bennünk és a szocialista építés gyakorlata számára, az elvont történetfilozófiai teória és a politikai gyakorlat közti disszonancia.

A korreferátumokat és a hozzászólásokat követően sor került néhány vitatott kérdés részletes megbeszélésére.

Bíró Zoltán gyakornok

Népfrontos egység a magyar függetlenségért

A Magyar Ifjúság Szabadságfrontja harcosai emlékművének avatásáról legutóbbi lapunkban tudósítottunk. Az emlékműnél akkor beszédet mondott dr. Zimányi Tibor is, aki a Magyar Diákok Szabadságfrontja egy fegyveres akciócsoportjának vezetője volt. Emlékezését rövidítve közöljük:

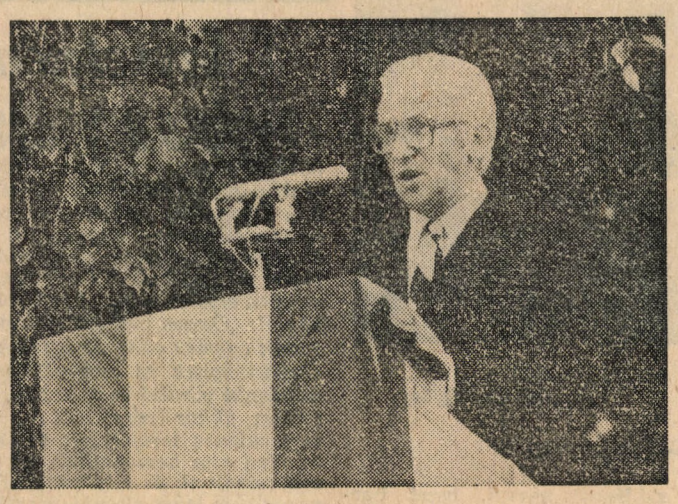

A Magyar Ifjúság Szabadságfrontjának hősi halottai kapnak ma, majd negyven év elmúltával az utókortól — köztük a küzdelmet túlélő barátoktól, harcostársaktól — méltó elismerést.

A történeti események, az utolsó felvonás eseményei mindannyiunk előtt világosan állnak. 1944. tavaszán létrejött a nyilas hatalomátvétel után a Magyar Nemzeti Felszabadító és Függetlenségi Bizottság, majd a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja. Már a Magyar Front idején világos volt a célkitűzés: az adott órában — ha úgy látszik szükségesnek — a hatalom erre alkalmas erőivel együtt kell fegyveresen szembeszállni a megszálló német erőkkel, s a szovjet csapatokat támogatva kell részt vállalni az ország fegyveres felszabadításában.

1944. október 15.... Sohasem tudja elfelejteni azt a napot az, aki az ellenállási mozgalom tagja volt. Nagyon tisztán emlékszem arra a tomboló örömre, ami a proklamációt fogadta, azt hogy végre sikerült kilépnünk a háborúból.

Ki ne emlékeznék közülünk arra, hogy társaival együtt rohanvást indult el a proklamáció elhangzása után arra a helyre, arra a gyülekezési pontra, amelyet neki a harc esetére az ellenállási mozgalom kijelölt, s ott már állig felfegyverzett nyilasokat talált.

Hosszú hónapok gondos előkészítő munkája egy pillanat alatt semmivé vált.

Az ellenállásnak ezek után jócskán megcsappant esélyekért, a siker tizedannyi reményében — kellett harcbaszállnia, hogy még egyszer talpra álljon. Már csak ezért is különleges elszántságra volt szükség. És tudjuk, hogy talpra állt.

A nyilas hatalomátvétel után — lényegesen megnehezedett körülmények között — újraszerveződött az ellenállási mozgalom, s most már csak egyetlen célja volt: kíméletlen harc a nyilasok és a németek ellen. Ez a talpraállás csak azért sikerülhetett volna, mert a magyar ellenállás szellеme és szándéka nem a Horthy-rendszerhez fűződő illúzióban, hanem a magyar kultúrában fogant, a szabadságharcos történelmi hagyományokból táplálkozott, olyan történelmi példákból, mint a Pákozdra siető és csatát nyerő honvédek izzása.

Október 15-e után már egyáltalán nem osztotta meg a progressziót az egyes csoportok közötti politikai nézetkülönbség.

Harcolni akartunk. A vágy mellett azonban számolni kellett a realitásokkal is. A diákszervezetek elfogadták a Magyar Front, majd a Magyar Nemzeti Felszabadítási és Függetlenségi Bizottság irányelveit, hogy az erőket koncentrálni és megőrizni kell arra a pillanatra, ha a szovjet csapatok a kapcsolatfelvétel lehetőségének a közelébe érnek, s akkor velük együtt — egymást támogatva — kell megindítani a felszabadító háborút a nyilasok és a németek ellen.

S álljunk meg itt egy pillanatra, már csak a történelmi igazság kedvéért is. Bármikor szóba kerül a magyar ellenállási mozgalom és tevékenységének értékeléséről folyik vita, a fegyveres harc újra és újra minőségi kritériumként vetődik fel.

Magam a Magyar Diákok Szabadságfrontja, majd a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja egyik fegyveres akciócsoportjának voltam a vezetője. Csoportommal több bevetésben vettünk részt. Tudtuk, hogy erkölcsi szempontból, a nemzet figyelmének ébrentartása szempontjából ezeknek az akcióknak nagy jelentőségük van.

De azzal is tisztában voltunk, hogy a döntő kérdés mégis az: lesz-e nemzeti felkelés vagy sem. Az is világos volt, hogy a sikeres felkelés alapfeltétele október 15-e előtt — a kiugrás végrehajtása érdekében — utána pedig a megnehezedett és megváltozott helyzetben: lesz-e az adott pillanatban elegendő erő az ellenállás vezetőinek kezében vagy sem. A Magyar Diákok Szabadságfrontja, illetve a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja vezetőinek első pillanattól kezdve éppen az volt a legfontosabb feladata, hogy ezt az erőt megszervezze, és akcióképesen megőrizze az adott feladatra.

A tények közismertek: a sokak által dekkolónak minősített KISKA-alakulatok, közöttük az ifjúsági egyetemista ellenállási mozgalom által létrehozott Görgey és Táncsics zászlóalj 1944. november végéig ütőképes állapotban maradt. A Magyar Diákok, illetve a Magyar Ifjúság Szabadságfrontja legfontosabb feladatát sikerrel végrehajtotta. Ha más nem is fűződne e két szervezet nevéhez, ez a tett is elegendő lenne önmagában, hogy nevük fennmaradjon.

Október 15-e után még a nyilas hatalomátvételnél is nagyobb csapás érte az ellenállási mozgalmat. Bajcsy-Zsilinszky Endre és társai elfogatásával a szó legszorosabb értelmében véve lefejeződött a magyarországi németellenes progresszió. A különböző ellenállási csoportok és alakulatok vezető szerv nélkül maradtak. Nem volt többé olyan irányító testület, amely összehangolt utasításokat adhatott volna, mely az erőket összefoghatta és mozgathatta volna. Az egész darabokra tört szét. Ilyen körülmények között a teljes kilátástalanság, a tomboló terror közepette az ellenállási mozgalomban való részvétel, a benne való tevékenység felfokozott elszántságot, felfokozott erkölcsi erőt követelt. S jól tudjuk, a magyar ifjúság legjava harcolt, és kitartott egymástól elszakítva is, egészen az 1944. december közepén, illetve végén bekövetkezett lebukásokig.

A terror mint egységet a Görgey és Táncsics zászlóaljat érintette legkevésbé, épp azért, mert ez a két alakulat volt a legszervezettebb állapotban.

Mind a Táncsics, mind a Görgey vezetői a legválságosabb pillanatban is megőrizték hidegvérüket és körültekintőképességüket, s úgy cselekedtek, ahogy azt az ellenállás vezetői előre meghatározták számukra.

A két alakulat immár felső kapcsolatait elveszítve elindult a frontvonalra, hogy felvegye a kapcsolatot a közeledő Vörös Hadsereggel.

Szólni kellene arról is, hogy mennyi idő állt a magyar ellenállás vezetői rendelkezésére, hogy a tervezett felkelésre kellően felkészítse az alkalmas erőket.

Mint tudjuk, az antifasiszta fegyveres ellenállás azokban az országokban bontakozott ki legerőteljesebben, ahol a német megszállók vagy szövetségeseik fizikailag is jelen voltak.

Magyarországon — ellentétben jó néhány országgal — a német megszállás 1944. március 19-én következett be. Eddig az időpontig, hacsak nem az lett volna az ellenállási mozgalom célja, hogy a Horthy-rendszert felkeléssel megdöntse, az ellenállás fegyveres formája nem volt, nem lehetett napi realitás. Az egyetlen Jugoszlávia kivételével, ahol más történelmi fejlődés ment végbe más körülmények között, egyetlen országban nem tört, de nem is törhetett ki népi felkelés a honi uralkodó osztály megdöntésére. Azokban az országokban, ahol a

(Folytatás a 8. oldalon.)

Bemutatjuk a budapesti Katona József Színházat

Székely Gábor igazgató és Zsámbéki Gábor művészeti vezető: „A Katona József Színház arra törekszik, hogy meglegyen a maga közönsége, amely tudatosan, saját választása alapján vált ide jegyet." Fotó: Makky

A Manó

A Manó Szonyához:

„Az emberben legyen minden gyönyörű: arca, ruházata, lelke és a gondolatai. Gyakran látok gyönyörű arcokat, olyan gyönyörű ruhákat, hogy az embernek a feje is beleszédül az örömtől, de a lélek meg a gondolatok — uramisten! A gyönyörű porhüvelyben néha olyan fekete lélek lakozik, amelyet semmilyen fehér festékkel sem lehet megtisztítani." *(Csehov)*

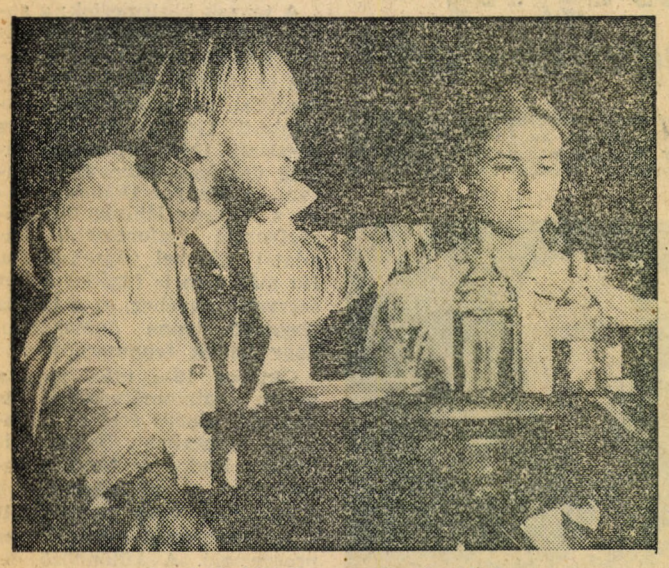

Cserhalmi György és Csonka Ibolya
Fotó: Makky György

Budapest—Orfeum

Nagy Endre a grófhoz, 1907-ben:

„Én itt iparkodom valami újat, valami mást csinálni, hogy a magyar írók és művészek annyi fizetést kapjanak, hogy megmaradjon a kedvük a művészetükhöz. És a gróf úr rablásnak nevezi, mert harminc koronát kérünk egy ötszemélyes páholyért, amelyben kettedmagával akar ülni. Látom, hogy ezt a kabarét nem a gróf úr számára csináltuk."

„Na ja, az ember társas lény, az tény!"

Benedek Miklós Fotó: Ikládi László

Stílusgyakorlat

Az előadás mottója:

A Kulturális Minisztérium pályázatot hirdet olyan költői, tudományos, prózai mű megírására, amely hűen kifejezi az emberi viszonyokat, társadalmunk belső rendjét, és nem lépi túl a másfél oldal terjedelmet.

(Egy próbálkozás:)
„Kemény öklű buszépítők
előre;
Mi vagyunk az új századnak
hírnöke;
Vas ököllel a kék buszon
mosolygunk,
Jaj de föl van szerelve a mi
buszunk.
Sofőr is van, rendőr is van,
villany
is van, mi kell még?
Tán a csillagos ég!?
Nem. Jó a rendőr, jó a sofőr,
jó a villany
minékünk, bocsánat,
de azt hiszem
nem jó helyen vagyok."
(Queneau)

A TÁRSULAT:

Színművészek: Bodnár Erika, Csomós Mari, Csonka Ibolya, Gobbi Hilda, Máthé Erzsi, Molnár Piroska, Olsavszky Éva, Ronyecz Mária, Szirtes Ágnes, Udvaros Dorottya, Balkay Géza, Benedek Miklós, Cseh Tamás, Cserhalmi György, Dörner György, Eperjes Károly, Gáspár Sándor, Gelley Kornél, Helyey László, Hollósi Frigyes, Horváth József, Kátay Endre, Kun Vilmos, Major Tamás, Márton András, Papp Zoltán, Puskás Tamás, Rajhona Ádám, Sarlai Imre, Sinkó László, Szacsvay László, Ujlaki Dénes, Vajda László, Végvári Tamás.

Rendezők: Székely Gábor, Zsámbéki Gábor. Rendezőassziszstens: Thuróczy Katalin, Dramaturgok: Duró Győző, Fodor Géza, Litvai Nelli. Díszlet- és jelmeztervezők: Pauer Gyula, Székely László.

Szeretném binni...

..., hogy az új, 1983. január 1-től ÖNÁLLÓ budapesti KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZBAN a színházról, és csakis A SZÍNHÁZRÓL van — és lesz! — szó. Nem könnyű, hiszen sok megújult vagy éppen teljesen új társulat próbálta már hiába! Most mégis úgy látom-hallom és érzem, hogy megalakult egy színház — ez a színház —, ahol együtt gondolkodó művészek rendeznek és játszanak együtt gondolkodni akaró közönségüknek. Ahol végre megvalósulhat — nem csupán egy-egy előadáson, hanem minden este — Nádas Péter sokat idézett igaz gondolata a színházról: „Összes társadalmi szabályaink ellenére csupaszok vagyunk egymás előtt. És a színház talán nem más, mint ennek a csupaszságnak az észrevétele és demonstrációja... Mert, ha mindenki megélő és szemlélő, ha minden színház és mindenki színész, akkor lennie kell egy helynek, ahol néhány ember úgy tesz, mintha természetet és történelmet tudna csinálni, ahová minden este bemehetünk, ha akarunk, és megnézhetjük, hogy mit csinálunk és mit csinálnak velünk... És a színházat holnapra sem lehet eltenni, mert ma kell. És a színház a körülményekkel mégsem mentheti magát, mert tudjuk, hatalmában van, hogy akadémikus és öngörcsökben vergődő korszakokat robbantson szét. Hatalmában van, hogy az ellen lázadjon fel, amivel meg akarják fojtani. Ilyenkor a nézők ájultan esnek le a székről, összeverekednek és egymás vállán zokognak."

★

Ebbe a társulatba mindenki ÖNKÉNT jött a két rendező hívására. Egymást és ugyanazt a célt VÁLASZTOTTÁK. Egy márciusi éjszakába nyúló győri Hamlet-ankéton Cserhalmi György rendkívül szemléletesen így fogalmazott: „Ez a színház Budapest belvárosában van, mi mégis nagyon jó VIDÉKI társulat szeretnénk lenni." Hogy ez mennyire reális kívánság, azt bizonyítja máris a repertoár, a főszereplők változatos névsora és az a színházi szellem, amelyben ezek a művészek dolgoznak. Ismeretlen a mondat: Ez nem az én dolgom! A szereplők éjjel világítást szerelnek, az igazgató portréfotókat ragaszt a művészeti titkárral a bejárati tablóra, a rendezőassziszstens kellék-ebédet főz, a becsurgó esőt felmossa a színpadról, segít díszletet építeni... „A manó" rendezője próbateremmé alakítja lakását, illetve kertjét, amikor nincs villany délelőtt a színházban. És még sorolhatnám.

Jó tudni és tapasztalni azt is, hogy a színház vezetői minden lényeges dologban EGYÜTT döntenek, együtt nyilatkoznak és együtt tartanak megbeszélést munkatársaikkal.

Jó látni és hallani, hogy a színművészek szabad estéjüket nemegyszer saját színházuk nézőterén töltik, munkájukat pedig sokszor azzal kezdik, hogy benéznek a titkárságra — egyáltalán nem esik útjukba —: „Mi újság? Tegnap milyen volt a közönség?"

Vannak természetesen problémák is. Például még nem eléggé köztudott, hogy augusztus óta a Nemzeti Színház szervezői helyett a Radnóti Miklós Színpad szervezői osztják a Katona József Színház jegyeit. Így sokszor megmaradnak jegyek olyan előadásokra is, melyekre tavaly nem lehetett bejutni a nagyobb színházba.

★

Bevallom, nem sikerült megfogadnom Csehov jó tanácsát: „Amikor leülsz írni, légy hideg, mint a jég!" Nem tudok elfogulatlan lenni. Talán azért nem, mert máris HISZEM, hogy ebben a színházban csak A SZÍNHÁZRÓL van szó. S hogy ez ezután is így lesz, arra elég biztosíték a társulat tagjainak eddigi munkája külön-külön és együtt.

Muraközi Anna

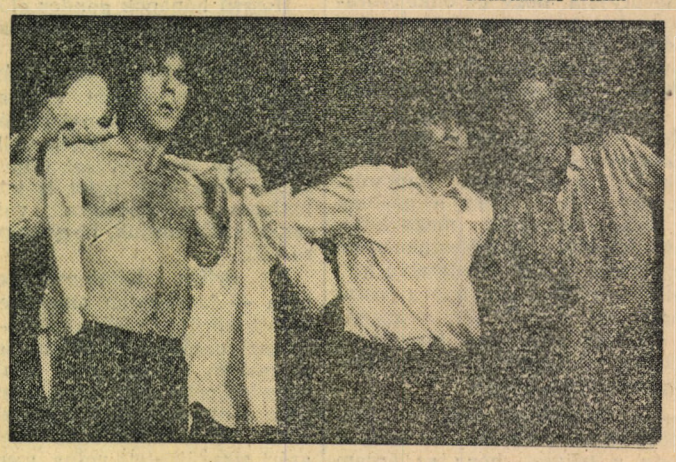

Fotó: Holánszky Gábor és Ressely Béla

A Stílusgyakorlatot november 2-án a KUL-TÚRA keretében a közgázosoknak játssza majd Bán János, Dörner György és Gáspár Sándor.

Oresztész

Molnár Piroska és Cserhalmi György
Fotó: Ikládi

Oresztész:
„De nézd Apollónt, aki ott ül jóshelyén
És a halandóknak világos tanácsot ad:
Neki engedelmeskedtem én is, amikor
Anyámat megöltem. Istelennek őt
Ítéljétek, őt öljétek meg! Ha valaki
Vétkezett: ő volt az! Én magam mit tegyek?
Nem volna képes, hogy lemossa rólam a
Bűnt, melyet reá hárítok? Akkor hová
Fusson az ember, ha parancsolója sem
Menti meg aztán? Ne mondd hát, hogy helytelen
Volt a tettem, épp csak rám üdvöt nem hozott."
(Euripidész)

Boldogtalanok

Gobbi Hilda Fotó: Ikládi

Huberné:

„... azt szeretném, ha holnap tönkremenne a világ... meghalni mégis fél az ember... De ha az egész mindenség... Akár holnap... Csak az én jó kis fiamat sajnálnám... Ha az én fiam megmaradna... egyedül a világban: nem jó az sem... Nem volna senki, aki irigyelné... ...Tudja az ördög, hogy volna jó!" *(Füst Milán)*

FELHÍVÁS

Az 1983. január 1-től ÖNÁLLÓ budapesti KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ az 1982/83-as évadra nem hirdet bérletet. Az érdeklődésre való tekintettel azonban a színházbarátok számára jegyelővételi jogot biztosít. Az érdeklődők a színház titkárságán (Bp. V., Petőfi S. u. 6.) iratkozhatnak fel személyesen a pártoló tagok névsorába. A PÁRTOLÓ TAGOK számára a jegypénztár (Bp. V., Petőfi S. u. 6.) a kívánt előadásokra jegyet biztosít. A december havi előadásokra október 25-ig lehet jelentkezni, a félretett jegyeket pedig november 6-ig kell átvenni a jegypénztárban. (A januári előadásokra a november 25-ig előjegyzett jegyeket december 6-ig lehet átvenni.) A nagyközönség számára jegyelővétel továbbra is minden hónap 1-től lehetséges a következő hónap előadásaira.

Tanárok szüreten

Akinek nem inge – az felháborodik

A szüret értékelése minden évben indulatokat kavar, az idén sem volt másként. A Közgazdász legutóbbi számának két cikkében KISZ-vezetők írták le véleményüket, így felelőtlenségük, a tények figyelmen kívül hagyása (illetve egyoldalú figyelembevétele) különösen bántó.

Csanádi Péter (Új szüret — régi problémák) legalább konkrétan megnevezte, hogy mondandója melyik táborral kapcsolatos, így *B. Kiss Tamás* Szösz című *írásával* ellentétben nem késztette az olvasót alaptalan általánosításra.

Csanádi Péter cikkéből megtudtuk, hogy pár nap alatt bejárta a mezőfalvi, a kunbajai, a helvéciai és a sátoraljaújhelyi táborokat. Helvécián igazából egy kifogásolni valója akadt: „Problémát jelentett ugyanakkor, hogy a kísérő tanárok teljesen elszigeteltek voltak." Erre vonatkozóan a következő kérdéseink vannak: *Kitől voltunk elszigeteltek, mikor voltunk elszigeteltek, és kinek jelentett ez problémát?*

Bizonyos értelemben *elszigeteltek voltunk, például a tábort meglátogató KISZ-vezetőktől,* akik a távoli helyzettel való ismerkedés közben *még a tábor felelős vezetőjét is elfelejtették felkeresni, pedig nyilván tőle tudták volna meg a legfontosabbakat, pl. a gazdasággal való kapcsolatot.* Ugyanakkor egyáltalán nem voltunk elszigeteltek a szüreteltől egész munkaidő alatt. *A tanárok még csak nem is külön brigádban, együtt dolgoztak a diákokkal.* De, hát ehhez ki kellett volna látogatni a szőlőbe is...

Hogy nemcsak dolgozni kell együtt? Hát persze, a hallgatókkal való közös focizás, uszodalátogatás, diszkózás, esti beszélgetések megint csak nem az elszigeteltség jelei. Vagy például, ha a cikk szerzője ott lett volna az általa említett nagy sikerű vetélkedőn, azt is tudná, hogy ezen a vetélkedőn az egyik poén éppen az volt, hogy a zsüri elnöki tisztét betöltő tanárt Bachusnak öltözve hordóban hozták a terembe. Persze, nézőpont kérdése: meglehet, hogy valaki lepedőbe csavarva és egy hordóban magányosan üldögélve elszigeteltnek...

Miért került hát mégis ez a megállapítás az újságba? Feltehetően azért, mert a látogatók beérték a tábori KISZ-vezetés véleményével, s *a tanári és KISZ-es táborvezetők között Helvécián (idén!) tényleg nem volt szoros együttműködés.* Ezen a ponton már a másodikként említett, KISZ által feszegetett kérdéshez jutottunk. Ezt olvashattuk: „Panaszkodik szüreti KISZ-es táborvezető barátom. *Táboronként kilenc tanár kapott fizetésén kívül jelentős összeget, hogy akár dolgozzon, akár ne vegyen részt a táborvezetés tenger gondjának megoldásában.*"

Mivel az írásból nem derült ki, hogy melyik táborbeli tapasztalatról van szó, *az olvasó ezt általános igazságnak vélte.* Ezzel szemben a tények a következők: *a tanárok napi nem egész 90 forintot kapnak kézhez, amely igazán nem mondható tetemes összegnek,* enyniyért pl. a tévé-szerelő sem jön házhoz, elvégezni egy félórás munkát. Meglehet, hogy ez azok béréhez képest sok, akik még a kajapénzt sem keresték meg. B. Kiss írásának további részéből úgy sejlik, mintha a diákok keresetét csökkentette volna a tanárok bére. Ezzel szemben *a diákok előre meghatározott norma szerint kaptak bért, a tanárok bérét ezen felül fizeti a gazdaság, akárcsak a vonatjegyet.* A gazdaság *az oktatóktól csak felügyeleti szerepet vár el, így egész heti munkánk a hallgatók bérét növelte. Lehet, hogy ezt érzik sérelmesnek a KISZ-vezetők?*

Nélkülözhetetlenek-e a tanárok a szüretben? Hosszú évek szüreti tapasztalatai alapján, számunkra egyértelmű, hogy az évről évre ismétlődő problémák megoldása az egyetem és a gazdaság közötti szerződés keretében nem várható. Alapvető és megkerülhetetlen kérdés a gazdaságok és a szüretelő egyetemi hallgatók egymással tükröző érdekeinek külön-külön történő mérlegelés és az érdekkülönbség olyan formájú feloldása, hogy ez ne az egyik fél egyoldalú rovására történjen. Magyarán: az egyetemi hallgatók mind időben, mind pénzben érdekeltek legyenek a minőségi és menynyiségi munkában; a gazdaságoknak érdekük legyen egy egyetem hallgatóit megkapni a másokkal el nem végezhető szüreti munkára.

Ha a szüretelők és a szüreteltetők adottsága adott, akkor megszűnik a szüreten levő tanárok ki nem mondott, de nyilvánvalóan feltételezett „tábori rendőri" szerepe. Aki vállalja az öt-hatnapos szüreti részvételt, általában családos emberekről lévén szó, ez nem is olyan egyszerű dolog, *nem azért megy le, hogy a rendet hatalmi eszközökkel biztosítsa, hanem azért, hogy szüreteljen, s esetleg a konkrét szüreti munkájával ösztönözzön (ez elvárható lenne a függetlenített KISZ-vezetőktől is).* Mármár nevetséges az a „szösz", miszerint a táboronkénti kilenc tanár „jelentős összeget" kapott, azaz számukra jelentős anyagi eredményt hoz az évenkénti szüret. *500, azaz ötszáz forint. Még egy szegény egyetemi oktató számára sem akkora összeg, hogy ezért egy heti munkát célszerű vállalnia. (Csak az összehasonlítás érdekében: egy budapesti négyórás szakközgazdász előadás díja 480 forint.)* Mindazok a tanárok, akik évről évre önként (s nem úgy jelölték ki őket!) vállalják a szüreti munkát, egy olyan régi problémát is tapasztaltak, amely a cikkíró figyelmét elkerülte. *Ami igazából rossz érzést kelthet a diákokban, az nem az, hogy a velük együtt dolgozó tanárok a szabad idejük egy részét szobájukban töltötték, s munkájukért napi 90 forintot kaptak, hanem az, ha a tábori KISZ-vezetés azért marad egész napra távol a munkától, mert várják, hogy mikor érkezik meg az az autó, amelyik a táborba látogató KISZ-vezetőket hozza.*

S akik a múlt számban így értékelték a szüretet, jövőre megalapozott véleményt, írhatnának, ha nem lelátogatnának a táborba, hanem egy hétig ott dolgoznának. Akár a tanárok helyett.

A Helvécián szüretelő tanárok

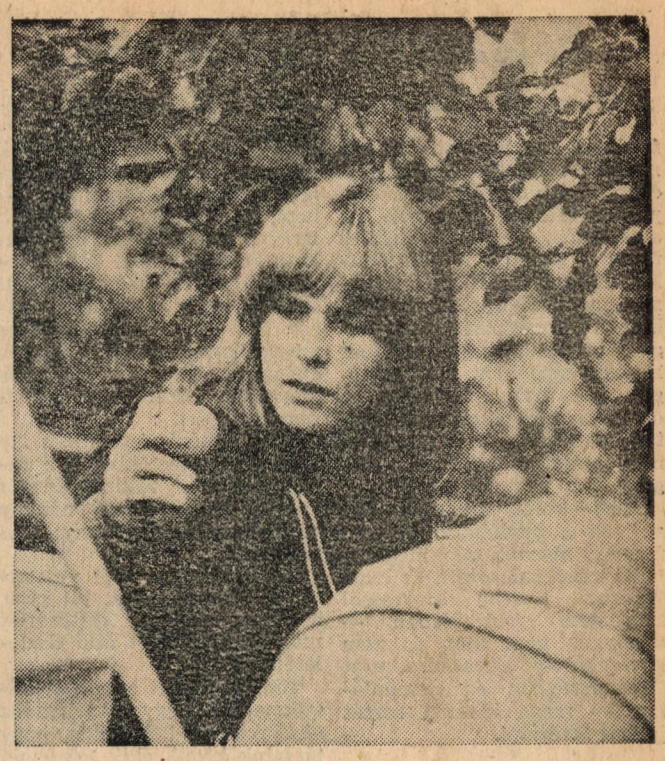

Almabűvölő **Fotó: Sass Ákos**

Dolgozzunk vagy dolgozgassunk?

Mekkora a reális teljesítmény?

Túl vagyunk az idei őszi munkán, amely ismételten szolgáltatott néhány új és több ismétlődő tanulságot. Ezúttal a *kari keretekben* történő szervezés eredményeként a hallgatók négy különböző gazdaságban dolgoztak. A munkalehetőségekről, elhelyezési feltételekről, a végzett munkáról és a táborok hangulatáról a tudósítók néhány nappal később a Közgazdász hasábjain beszámoltak.

A táborok diákszemmel történő általános értékelése visszatükrözi az egy hét hangulatát is. Ily módon a sorok között még erőteljesen felismerhető az érzelmi alapon való megítélés, és így az egyénenként eltérő mértékben teszi kellemes élménnyé (mert ilyen is van) vagy sem, az együtt eltöltött napokat.

Az objektív megítélése a táboroknak éppen a minősítés, a tanulságok levonása miatt véleményem szerint arra kötelezi a tollforgatókat, hogy megalapozott érvelés alapján összegezzék a lényeget, ahol a kérdések *helyes felvetése* — rendkívül lényeges, konklúziónkat befolyásoló.

„A diákok a nagy közös szütyőbe termelnek" címmel K. S. és F. P. adtak részletes beszámolót az ipari karos hallgatók almaszedési munkájáról. A cikk harmadik része az, amely arra ösztönzött, hogy a TELJESÍTMÉNYEK kapcsán néhány gondolatomat papírra vessem.

Úgy vélem, senki sem állítja azt, hogy a helyes cél az, mely szerint az őszi munkán a diákokat *erejüket meghaladó* módon kell megdolgoztatni. Ugyanakkor, mivel *munkával* kívánjuk elősegíteni a betakarítást, rögtön felmerül a kérdés: *Mekkora az a teljesítmény, ami reális és egyben elvárható is?* Ezt két oldalról lehet megközelíteni, a munkaadó oldaláról és a munkavállaló oldaláról. Ezen a ponton K. S. és F. P. a következőket állítja: „a munkaadó állami gazdaságok nyilván igyekeznek megfeszített normákat szabni, növelni saját bevételüket, amit könnyen meg is tehetnek, hiszen a diák-munkavállaló érdeke nem elsősorban a magasabb keresethez kötődik, hanem ahhoz, hogy kihúzza ezt a hetet, igyekezzen jól érezni magát, és főleg, hogy renitenskedés mellőzésével kerülje a konfliktust az egyetemmel." A teljesítmény megítéléséhez szükséges lényeges szempontok tehát ebben fogalmazódtak meg. A végéhez én még azt is hozzátettem volna azért, hogy *munkával* kívánja a diák kihúzni az egyhetes időtartamot, mert ez is lényeges.

A kérdés, ami azonnal felmerül az idézet első részéhez kapcsolódik.

Mivel bizonyítható, hogy a munkaadó gazdaság „megfeszített normát" szab meg? Ha a norma nagyon magas, akkor keveset lehet keresni és az ilyen munkák vállalására jelentkezőt is nehéz találni. Éppen ezért a normák nem is légből kapottak.

Továbbá az a hallgatói kép is torz — véleményem szerint, — amely úgy mutatja, „... hogy a munkaadó állít elé (a hallgató elé) egy ismeretlen szempontok szerint *kijundált* teljesítménykövetelményt, és aztán *jól megdolgoztatják*". Az információk esetleges hiányából azonban nem következik az, hogy itt „részesedésről" lenne szó. A normák tapasztalati számokon alapulnak és ilyen értelemben egységesek. Persze ettől még lehetnek feszítettek. Igaz. De vajon tényleg erről van szó? Ezt a tények tükrében kell eldöntenünk. Kari szinten a ledolgozott napokra vetítve egy fő naponta átlagosan 215 kg almát szedett le, és ez a teljesítmény a tavalyihoz képest *előrelépést* jelent. Keresetben kifejezve valamivel több, mint 80 Ft. Az, hogy ez milyen intenzív munkát takar, vizsgáljuk annak alapján, hogy a velük együtt dolgozó Gödöllői ATE hallgatói mennyit teljesítettek. Előre kívánom bocsátani, a reális összehasonlítás lehetősége érdekében, hogy ők naponta mintegy másfél órával többet voltak az almafákon vagy az almafák alatt, elsősorban szállítási, szervezési nehézségekre visszavezethető okok miatt.

A végelszámoláson dolgozó gödöllői diákok közölték velem, hogy 10 nap átlagában (nekik ez egyben kötelező gyakorlat is) fejenként több, mint 600 kg almát raktak a „nagy közös szütyőbe". Ez napi 250 Ft körüli keresetet jelentett. Ha a munkaidőalap eltérésével korrigálunk, még akkor is 200 Ft keresethez jutunk.

Hozzá kell azonban tenni, hogy aki a minimálisan előírt 400 kg mennyiséget ahány napon nem éri el, annak ezeket a napokat nem ismerik el teljesítettnek, és helyette saját költségen nyáron kell paradicsomszedés céljából egy gazdaságba leutaznia, illetve ott dolgoznia.

Térjünk azonban vissza a mi *tényleges* teljesítményünkhöz. Valóban „Milo különbejáratú 22-es csapdájával" van-e dolgunk. Én nem hiszem. Ha vannak olyan diákok nagyobb létszámban, akik napi 250 Ft-ot is tudnak keresni, akkor tulajdonképpen arról van már szó, hogy az elérhető kereset a motiváló tényező-e vagy sem?

A táborunkból szerzett tapasztalat alapján az derült ki, hogy a kereset igazában nem motivált erőteljesen. Voltak, nem is kevesen, akik többet elköltöttek a táborban, mint amennyit összesen kerestek.

A szüreti munkán való részvétel az egyetemen kötelező. Így, amennyiben a teljesítményekre az anyagi érdek nem hat érdemben, akkor csak morális alapon ösztönözhetünk. Ennek hatása viszont csak *részben* tudja helyettesíteni az anyagi érdekeltséget a teljesítés oldalán. Itt ismét megütközik a két oldalon állók érdeke. „Hogy mekkora az a teljesítmény, amely szükséges tőlünk az egy adottság, amelyről érdekeiktől, nézőpontjuktól függően nyilván más a véleménye a központnak, állami gazdaságnak, és a munkavállalónak" olvashatjuk a cikk további részében. Nos, ha elfogadjuk, hogy a teljesítmény adottság, akkor is felállíthatunk valamilyen intervallumot annak mértékére vonatkozóan.

Ebből a szempontból nyugodtan állíthatom, hogy a napi 200 kg teljesítmény nem az a szint — és ezt a diákok közül sokan elismerték —, amit megerőltetve, intenzív munkával lehet csak teljesíteni.

A tábor utolsó napján délelőtt magam is — mint táborvezető — kíváncsi voltam, hogy *intenzív szedés* esetén mennyit produkálhat egy fő. Két óra alatt tőlem — iparos, illetve agráros brigád tagjaként — 200 kg-ra futotta. Nyilván ez a tempó nem tartható 8 órán keresztül, de mégis elegendő bizonyítékának találtam annak kimondásához, hogy az alkalmazott norma nem a valóságtól elrugaszkodott. Ezért nem tudok egyetérteni azzal, ami a cikkből számomra kicsendült, mely szerint — a népgazdaság számára valóban fontos — betakarítási munkában a tőlünk elvárt teljesítményszint irreális lett volna.

Az viszont kétségtelenül megfontolandó, hogy a jövőben célszerű lenne előírni „házon belül", mi az a produktum, ami egyetemünk diákságától reálisan elvárható és egyben teljesítendő is. A minimális követelmény meghatározását a hallgatóság bevonásával kell meghatározni, és ennek elérésében valóban érdekeltté kell tennünk őket.

Ez elősegítené azt is, hogy a munkát ne egyfajta „szükséges rosszként" fogjuk fel, bár ez a többségre nem is jellemző, hanem olyannak, aminek értelme van, és amivel valóban segíteni tudunk még ha „a nagy közös szütyőbe" termelünk is.

Ehhez azzal a szervezési megoldással, amit a cikk végén olvashatunk — akármennyire tűnik is szimpatikusnak — aligha juthatunk el. Ez esetben ugyanis az étkeztetés megszervezése, a munkahelyre történő oda- és visszaszállítás, továbbá a hazautazási lehetőség olyannyira bonyolulttá tenné a helyzetet, hogy megszervezésének sok problémával, konfliktusforrási lehetőséggel terhes voltát könnyen beláthatjuk. Ez a fajta megoldás a sárospataki feltételek mellett — szerintem — a második naptól a teljes zűrzavart eredményezné, amelyből minden kiderülhetne, de az nem, hogy elegendőt szedtünk „a nagy közös szütyőbe". Pedig itt ez lenne a fontos, és kár volna ezt szem elől tévesztenünk.

Forgács Csaba

Kit képviseljen?

KARI TANÁCSRÓL — VÁLASZTÁSOK ELŐTT

Beszélgetés mostani tanácstagokkal

Személyi és részben szervezeti megújulás előtt állnak a kari tanácsok. Az egyes jelölő bizottságokban már zajlik a munka, folyik az új tanácstagok megválasztásának előkészítése. Ugyancsak egyre konkrétabb formát ölt néhány formai-szervezeti változás, például az iparkari tanács életében. Ez alkalommal két iparkari tanácstaggal, dr. Szabados Annával (Ipargazdaságtan tanszék) és Forgács Csabával (Agrárgazdaságtan tanszék) beszélgettem eddigi munkájuk tapasztalatairól, tanulságairól.

— *Tulajdonképpen kit képvisel egy kari tanácstag: az őt megválasztó tanszéket, a kar egészét — vagy a saját véleményét?...*

— Én mindig úgy éreztem, hogy elsősorban tanszéki érdekeket képviselek — mondja Forgács Csaba —, de ettől persze még nyilván ismertem más tanszéken dolgozók véleményét is. Korábbi mozgalmi munkám kapcsán szinte az egyetem valamennyi tanszékével kapcsolatba kerültem, és ez a kontaktus, gyakori véleménycsere, immár formai kötelezettségek nélkül, ma is létezik. Így biztosan tudom, hogy a kari tanácsi munkámban, hozzászólásaimban ezek a vélemények, tapasztalatok is tükröződnek. Egyes konkrét kérdéseknél egyébként is először mindig magából a problémából indulok ki, függetlenül a különböző érdekektől. „Vegytiszta" tanszéki megfontolások már csak azért sem dominálhatnak a tanács munkájában, mert hiszen minden tanszék képviselve van, és így a végső eredmény óhatatlanul a többféle érdek, vélemény eredője lesz.

— *És az a struktúra, amelyben ma ezek az érdekek összegződnek, azaz a kari tanács mostani működési mechanizmusa, összetétele stb. menynyiben tekinthető optimálisnak, hogyan válhatna esetleg még hatékonyabbá az itt folyó munka?*

— Az szerintem egyszerűen elkerülhetetlen, hogy bizonyos emberek a kari tanácsban jelen legyenek. A tanszékvezetőknek például feltétlen ott a helyük! De ugyanígy fontos, hogy résztvevői legyenek a különböző társadalmi szervek, valamint természetesen a hallgatóság képviselői is. Ennyiből az alapvető struktúrán, azt hiszem, nem lehet változtatni. Az arányokon, a létszámon már talán inkább (például a választott képviselők arányán), de túl nagy mozgástere azért ennek sincsen, hiszen ha túlságosan felduzzasztjuk a testületet, akkor még nehézkesebbé válik.

— Néhány biztató változásról azért e téren is szólhatunk — teszi mindehhez hozzá Szabados Anna. — Bizonyos mértékben bővítettük a kari tanács létszámát, aminek következtében már — több ciklus óta — valamennyi tanszékvezető hivatalból tagja (régebben csak a többségük), és az eddig választható hat oktató helyett mostantól valamennyi tanszéknek jut egy „választott hely" is. Nekem ez sokkal szimpatikusabb, mert így még időlegesen sincs „mostoha" tanszékünk, emellett nem kell egyes választott tagoknak két tanszék munkáját is figyelemmel kísérniök.

Fontos újításnak tartom azt is, hogy ezeket az oktatókat nem a kari oktatói értekezlet választja, hanem maga a tanszék — tehát az a szűkebb közösség, ahol a legjobban ismerik a jelöltet, és ahol mindenki közvetlenül érintett, választható. Formailag-tartalmilag egyaránt jobbnak tartom ezt — eddig sem tűnt túl reálisnak az az elvárás, hogy én mint lényegében kívülálló eldöntsem a másik hét tanszék esetében, hogy ott ki a tanácstagságra a legalkalmasabb. Mellesleg sokkal demokratikusabb is így.

És még valami: ezzel a — összesen kétfőnyi — bővítéssel sokkal tisztábbá váltak az „érdekképviseleti frontok" is. A tanszékről érkezettek nyilván elsősorban a saját házuk tája érdekeit képviselik majd, a különböző intézmények, társadalmi szervek pedig a kar egészét. Így minden területnek lesz gazdája.

— *És milyen a visszacsatolás? Hogyan tud igazán közüggyé válni mindaz, ami ezeken az üléseken lezajlik?*

— Ott kezdődik, hogy ezek a problémák már eleve közügyek — mondja Forgács Csaba. — Szinte minden esetben embereket érintő, foglalkoztató kérdések, azaz: szóbeszéd tárgya. Mi pedig végül is ezek között az emberek között élünk. És ennyiből szerintem a visszacsatolás tekinthető formai és tartalmi oldalról. Ami a formait illeti: sokáig próbálkoztam azzal, hogy tanácsülés előtt körbeadjam az ülés vitaanyagát, beszámolóit a kollégáknak. Ezzel azonban fel kellett hagynom, már csak technikai okok miatt is: általában csak egy példányt kaptam mindenből, és azt is elég későn, épppen arra volt csak elég, hogy én átnézzem. Maradt tehát a szóbeli konzultáció, tanácsülés előtt, után egyaránt. (Szabados Anna: „Ha volt egy izgalmas kérdés, az már spontán módon is téma másnap a tanszéken. És előtte is: ha ‚megszagolják', hogy van valami fontos napirendi pont, jönnek ám... Plánc, ha a tanszéket, vagy egy kulcstárgyat érint.") Végül is úgy érzem, hogy a mai felgyorsult élettempó, és az adott technikai feltételek mellett bizonyos demokratikus formai elképzelések egyszerűen nem tarthatóak. De ettől még ezek TARTALMI oldala nem feltétlen szenved kárt.

— *Szabados Anna pillanatnyilag jelölő bizottsági elnök is. Mik az elvárások egy leendő kari tanácstaggal szemben?*

— A lényeg két-három pontban összefoglalható: mindig lelkiismeretesen készüljön fel az egyes ülésekre; ott merjen és tudjon véleményt nyilvánítani (sajnos a kettő nem mindig jár együtt...); éljen benne a kar életében is, tudjon a különböző érdekek között rangsorolni, mérlegelni; legyen bátorsága, ha szükséges ellentmondani — fejbólintó Jánosokra semmi szükség... Ilyen embert — ez meggyőződésem — találni minden területen, minden tanszéken, minden státusban, „fiúban és lányban, idősben és fiatalban" egyaránt... Bizalom kérdése csak az egész.

— Ez utóbbival függ össze az is — mondja Forgács Csaba —, hogy törekedjünk mindig az egészséges rotációra. Még ha rátermett képviselőről is van szó: két periódus után szerintem célszerű „váltani"...

i. gy.

Népfrontos egységgel...

(Folytatás az 5. oldalról.)

fordulat végbement, vagyis megtörtént a kiugrás, a népi erők a hatalomnak azt a csoportját támogatták, amely ezt a kiugrást végre kívánta és tudta is hajtani. A volt csatlós államok közül az a folyamat ment végbe Olaszországban és Romániában is. A magyar uralkodó osztály október 15-ével éppen azt a lehetőséget tette tönkre, amelyet az olasz és román uralkodó osztály is kihasznált. E politikának csődjét aligha lehet a magyar nép nyakába varrni.

1944. október 15. után épp az volt a csodálatos, hogy a magára maradt nép megpróbálta rendezni sorait, és csatlakozva Horthy kiugrással kecsegtető politikájában — amelynek nem több és nem kevesebb volt a realitása, mint Olaszországban és Romániában — maga kívánta sorsát jobbra fordítani.

Ez az erőfeszítés súlyos áldozatokkal járt. Ez az emlékmű elsősorban azokért emelkedik a magasba, akik e harc hősi halottai lettek, mert nem méregették az adott pillanatban, hogy cselekedjenek, vagy sem, hanem egy szebb jövőben bízva, életüket is kockáztatták a magyar nép szabadságáért, függetlenségéért.

Nem mérlegelték az erőviszonyokat, biztosak voltak abban, hogy igazuk van, biztosak voltak abban, hogy ha vesztenek, ha elvesznek, akkor is végső soron nyernek.

Csak a mi szervezetünknek több mint harminc hősi halottja van, akik neve ugyan nem sorjázik egymás mellett az emlékművön aranyba vésve, de nem feledkezünk meg róluk.

Bár sokszor elhangzott már, hogy most ennyi idő után van-e egyáltalán értelme ezekről a harcokról megemlékezni, a hősi halottak emlékét kőbe formázni.

Valóban elgondolkodtató, mennyit késett ez az emlékmű. Ennek a késésnek köszönhető, hogy sokan nem érhették meg, sokan távoztak el közülünk örökre, s nem hallgathatom el, bizony megkeseredett szívvel, mert a fogalmak lassan akartak tisztulni, sokszor megfoghatatlanokká váltak, ebben az évben a Partizánszövetség átszervezése hozott reménysugárt.

Igen, a késés jelentős, s így az egykori vezetőkből sem ünnepelhet már velünk Kardos László és az éppen néhány napja tragikusan elhunyt Kiss Sándor.

De bármennyi időt vesztettünk, sohasem lehet túl késő, hogy az elesettek emlékének megadjuk az időt álló tiszteletet.

Többek között annak is köszönhetjük nagyon sokan az életünket, az ittlétünket, hogy társaink közül, akik lebuktak, nyilas, csendőr vagy SS-kézre kerültek, minden fizikai és lelki megpróbáltatást elviselve, nem vallottak a szabadon maradottakra.

Nem könnyítették meg saját sorsukat mások feláldozása árán.

Ha visszatekintek harcaink időszakára, ha a legnagyobb eredménynek azt tartom, hogy politikai nézetkülönbségeink ellenére mindahányan, akik az ellenállási mozgalomhoz tartoztunk — a legfontosabbat felismerve — együtt és egységbe forrva közös harcot vívtunk a német megszállók és a nyilasok ellen. Népfrontos egység volt a miénk a magyar függetlenség érdekében, s mint ilyen, a magyar népfrontmozgalom egyik legszebb fejezetét írta.

A hajdani harcok mellett ezt tartom legnagyobb és megőrzendő eredményünknek.

Dr. Zimányi Tibor

Tábori levél távoli kar-társaimnak

Drága barátom!

Elnézésedet kell kérnem, hogy az írásnak ezt a módját választottam. Tudom, így csak jóval érkezésünk után kapod kézhez levelem, de sebaj, akkor már közelebb lesz a fűtési szezon... Rövid leszek, hogy ne sokáig fázzál.

Tulajdonképpen egy dologról szeretnélek csak tájékoztatni, és egyben megragadom az alkalmat, hogy elmondjam: csodálattal tölt el mesteri előrelátásod. Nem tudok mást mondani, csak azt, hogy igazad volt. Igazad volt, amikor úgy döntöttél, hogy otthon maradsz... Én vagyok a marha, amikor reménykedtem... Te bezzeg tudtad előre, hogy nem fogunk 10-kor aludni a kurjongató szobatársak miatt; tudtad, hogy a héten már eljön az esős évszak; tudtad, hogy a meccset csak elázva, füstös teremben nézhetjük végig, és tudtad, hogy a fő program, majd a disco lesz, és az is késik... Igaz, voltak jó dolgok is. Jó volt a kaja például. Nem, nemcsak nekem, a többieknek is ízlett. És annyit ettünk, amennyit akartunk. És képzeld, egész jól fizettek. Na persze, persze... azért ne hagyd magad beugratni. Tudom, olcsó trükkök ezek...

Remélem, a könyvtár nyitva van, és sikerült megszerezned a könyvet, hisz a héten nem ül rajta senki. A „Megáll az idő"-t nézd meg mire hazamegyek, most van időd, majd beszélünk róla. Holnapra jó időt mondtak, ha otthon is az lesz, feltétlenül menj ki teniszezni, mert lassan már jön a tél, s tudod, az a síelésé. A népköztársaság ösztöndíját pedig, ha már jár, ne feledd felvenni, mert akkor a jövő héten együtt kell érte mennünk, és tudod akkor már sokan leszünk.

Igaz is, mielőtt elfelejtem: az igazolást le kell adni a dékániba! Ha túl sokat akadékoskodnak, hivatkozz ifjú házasságodra, vagy egyszerűen öregségedre. Magyarázd meg nekik, hogy teljesen felesleges menned, amikor úgyis mindenki megy. Ráadásul ebben nagy örömöd sem telne. Vagy értesd meg velük, hogy maradnod kell, mert a csoportból szinte mindenki marad, és elvégre nem követelhetik meg tőled, hogy halálra únd magad. Ha éppen ebédszünet miatt az ajtót zárva találod, úgy megteszi az is, ha majd a csoportodnak nyújtod be. A kétharmados többséget biztos még a héten össze tudjátok rántani. Attól meg ne tarts, hogy nem szavazzák meg, hisz ezt te is megteszed nekik. Persze, tulajdonképpen, a papírt te is nyugodtan aláírhatod, én meg majd hétfőre faragok egy radírpecsétet — és viszek mellé egy kukoricát...

Addig is tartsál ki, nemsokára mi is otthon leszünk.

szervusz

Hellebrandt Laci

KÖZGAZDASZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX., Dimitrov tér 8. Telefon: 174-548

Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: TILL IMRE igazgató

82—4861. Szikra Lapnyomda, HU ISSN 0230—7529

Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató

HÍREK

Megnyitottuk az egyetem Oktatástechnikai Bázisát a Veres Pálné utcai épületünk földszintjén.

Az egyetem Oktatástechnikai Bázisa lehetőséget nyújt információhordozók gyártására, illetve vállalja ilyen hordozók elkészíttetését, ha a megrendelők kidolgozzák. A bázis egész nap nyitva áll az érdeklődők előtt.

Az egyetem Oktatástechnikai Bázisa vállalja olyan információhordozók másolását, amelyek közvetlenül szolgálják az oktatást, jogkövetkezményei nincsenek és többször is felhasználhatók.

Gólyabáli előzetes

Az idén az elsősök a klub és a KISZ-bizottság közösen rendezi a gólyabált, november 20-án este 7-től hajnali 3-ig tart majd a vigadalom. Csanádi Péter, egyik szervező tájékoztatta a Közgazdászt: az aulában este 7-től Illés- és Beatles-zene lesz a bemelegítő. Háromnegyed 8-ra tervezzük a bál ünnepélyes kezdetét, ezután kerül sor a hagyományos nyitótáncra. Negyed 9-től egy koncertre kerül sor, talán a Neoton vagy a Gépfolklór játszik majd, ez még nem biztos. Este 9-től Walt Disney-i filmeket vetítünk, majd fél 10-től az Anonimus együttes és Fábián Éva énekel. Éjfélkor a hagyományos gólyaesküre kerül sor, ezután terveink szerint fellép a Neoprimitív, majd görög vagy délszláv táncház következik hajnali 3-ig.

Az I-es előadóban premier előtti filmeket vetítünk, a IV-esben éjfél után humoristák lépnek fel, Nagy Bandó András, valamint Nádas György és Markos György. A zsibongóban egész este kisfilmeket vetítünk, már lekötöttünk néhány különösen érdekes filmet, például az angol királyi esküvőről és a spanyolországi foci VB-ről.

A klubban egész este disco lesz. Közben egy óra időtartamra nosztalgiadalokra kerül sor.

Egész éjszaka működik majd a borozó, cigányzenével. Lesznek még apróságok, meglepetések, Gólyaújság.

A bál költségvetése körülbelül 70 ezer forint, 80 és 90 ezer bevételre számítunk. A jegyek 50 forintba kerülnek. Az elsősöknek 25-ért adjuk majd.

„Ne add fel, ne add fel... ó a reményt"

Immár október 19-et ütött a naptár, az új vizsgaszabályzat is rég elkészült, a legtöbb oktatónak azonban mégsem jutott. Azért nem kell nagyon elkeseredni, mert pontos adatok csak aláírást igénylő tanszékekről vannak (nem mindről) és lehet, hogy mások már szereztek néhány példányt.

Sebaj legfeljebb hozzájuk megyünk aláírásért. Legalább lesz sikerélményük.

Mert az azért mégsem járja, hogy csak úgy évet ismételtessenek az emberrel a gyanútlan szem.-vezetők, akik esetleg még csak nem is tudnak a „nagyszerű" újításról.

De különben is. Ami jár, az jár: a körúton a 6-os villamos, a vizsgáztatónak a szabályzat. Még a boszorkányokat sem lehetett ötletszerűen elégetni, pedig az azután igazán semmi egy félévnyi analízistanulmány elfogadásához képest.

Na de fel a fejjel! A helyzet azért nem olyan katasztrófális. Végül is ami késik nem feltétlenül múlik, és már apáink is megmondták.

Mondottam ember küzdj,
és bízva bízzál — lesz még
vizsgaszabályzat az oktatók
kezében is.

Sz. A.

Utazási hírek

Csizmadia Ernő, egyetemünk rektora és Selmeci Lajos, az egyetemi pb titkára, október 20-án meghívásra a Szovjetunióba utazott, hogy részt vegyen testvéregyetemünk, a MESZI 50 éves fennállásának ünnepségén.

Csáki Csaba az NSZK-ba utazott, az Agrártudományi Egyesület kiküldetésében. Október 20. és 23. között Stuttgartban részt vesz az Európai Agrárközgazdász Szövetség vb ülésén.

Kulifai József és Kerekes Sándor a munkaterv alapján október 26-án öt napra Várnába utazott, hogy részt vegyen a nemzetközi általános áruismereti konferencián.

A Nyelvi Intézetből Bakonyi István és Galló András munkaterv alapján, október 13. és 17. között Szófiában tartózkodott, ahol részt vett az idegen nyelvi oktatás tudományos konferenciáján.

Szombathelyi Ferenc október 18-án Prágába utazott ötnapos tartózkodásra, munkaterv alapján.

Varga László november 2-án öt napra utazik Prágába, munkaterv alapján.

Mohai György két évre Etiópiába utazott, TESCO-szakértői munkavállalással, augusztus 18-án.

Berend T. Iván október 1-én Amerikába utazott, tízhónapos tudományos munkavállalásra, a Washington Wilson Center Kutatóintézet vendégprofesszoraként.

Kertész Judit, a Nyelvi Intézet oktatója október végén négyhónapos ösztöndíjjal Portugáliába utazott.

Botrány az elsős héten

Botrányba fulladt az elsős héten a művészeti csoportok bemutatkozása. A közművelődési titkárság ugyanis a KISZ-szel karöltve vállalta: megszervezi az egyetem művészeti csoportjainak (énekkar, tánckar, színjátszó csoport) bemutatását az első évfolyamnak. A bemutatkozás egyúttal azt a célt is szolgálta volna, hogy a művészeti csoportok új tagokat toborozzanak a gólyák közül. Főleg az énekkarnak lenne nagy szüksége utánpótlásra. Tekintettel arra, hogy profiszinten énekelnek, és ezért már a felvételnél magas követelményt támasztanak az új tagokkal szemben, jó néhány jelentkezőre lenne szükségük, hogy a megfelelő embereket ki tudják választani.

Ha tehát a művészeti csoportok részéről megvolt a jóindulat, mégis miért nem járt sikerrel a bemutatkozás?

A közművelődési titkárság elvégezte a dolgát: valamennyi művészeti csoport itt volt az elsős héten. Az instruktorok azonban — ígéreteik ellenére — sem szervezték meg a közönséget, nem csináltak megfelelő propagandát az első évfolyamon, és a termeket, a fellépések színhelyét sem rendezték be. Ilyen körülmények között a tánckarnak még volt közönsége, ám az énekkar és a színjátszó csoport már hoppon maradt. Kínjukban és elkeseredésükben — egyéb közönség híján — egymást próbálták felvidítani: Az énekkar előadott néhány dalt a színjátszóknak, a színjátszók pedig bemutattak néhány rögtönzést az énekkarnak. (Ez így bizonyára nagyon mulatságosnak hangzik, de számukra nem volt az.)

A történtek két szempontból is tanulságosak: Először is az instruktorok egyik feladata az lenne, hogy az elsősökkel ne csak az egyetemi tanulást, hanem az egyetem más szép és jó oldalait is megismertessék. Másodszor pedig furcsa helyzet, hogy énekkarunkra, tánckarunkra és színjátszó csoportunkra, akik kimagasló eredményeket érnek el világszerte, éppen csak a mi újdonsült egyetemi polgáraink nem kíváncsiak!

Dukász Anna

FILMEKRŐL

Egymásra (pirulva) nézve

Makk Károly új filmjét a plakátok egyöntetűen a homoszexualitás filmjeként reklámozzák, ami — valljuk be — üzleti szempontból nem rossz fogás. Gyanítom, hogy a nézők tömegeit fogják becsalni a mozikba, ami viszont a képviselt ügy szempontjából nem árt. Igen, én is kíváncsi voltam, hogy ez a nálunk eddig elhallgatott, nem létezőnek tekintett és sokáig — talán még ma is — bűnösnek tartott szenvedély hogyan jelenik meg a filmvásznon. Bizony nem mondhatnám, hogy elsőrangúan minden tekintetben. De haladjunk sorjában!

A két hölgy szerelme valóban példás. Példás abban az értelemben, hogy minden megtörténik velük, ami egy szerelemben egyáltalán megtörténhet. Szerelem első látásra — Éva részéről —, s lassan bontakozó a másik oldalon. Küzdelem, beteljesülés, féltékenység, menekülés. Minden a nagykönyv szerint csak női szereplőkkel. (Egyébként kiváló lengyelekkel, mert úgy látszik, magyar színésznőkkel ezt eljátszani tekintélyromboló lenne.) A rendező aprólékosan be akarta mutatni, hogy „ők" is képesek széles érzelmi skála átélésére, azonos neműek között is létezhet igaz, teljes jogú szerelem, a homoszexualitás nem pusztán deviáns nemi vágyak kiélése. Ennek az egyébként valóban felvilágosító jellegű tételnek filmi bizonyítása kissé unalmas, hosszadalmas. Éva személyiségének teljessége a legjobb érv a teljes értékűség bizonyítására, hiszen az ő életében csak leszboszi szerelem létezett. Lívia egy személyben egyesíti a vágyódást, a leszboszi szerelem elfogadását és a menekülést, a társadalmi értékítélet elfogadását. Két malomkő közt őrlődik, nem tud engedni sem érzelmeinek, sem „józan" eszének. Tragikus sorsa előre látható. Nem kevésbé Éváé, aki nem homoszexuális prostituált, hanem homoszexuális szerelmes, csak Lívia szerelmét fogadhatná el, ha az tiszta lelkiismerettel felajánlhatná. Szerencsétlen húzás, hogy a végső tragédiát fegyveres erőszak okozza. Okozta volna azt katonák nélkül e kapcsolat öntörvénye is. Ráadásul megrázóbban hitelesebben.

A filmbe — véleményem szerint feleslegesen — belekerült a politika, pedig a homoszexualitás önálló témaként is megállt volna a lábán. Éva szerelmi hajlama miatt eleve bukásra van ítélve, miért kell még alájátszani ennek egy nyilvánvaló politikai bukásba zuhanással? Hogy hogyan bukik el egy mániákus, igazmondó az ötvenes évek végén, az a homoszexualitás szempontjából nem igazán érdekes, még akkor sem, ha igazmondása egyébként szerelmi életének titkolni való voltából fakad. A cselekmény ötvenes évekre helyezésének egyébként nem sok értelmét látom, hiszen a probléma megítélése napjainkig alig változott. A film nem elsősorban politikai filmnek készült. Miért van akkor mégis szükség felszínes, politikai utalásokra? Hogy a cenzor vonalas, eddig is tudtuk. Hogy hogyan szervezték a téeszeket, nemkülönben. Hogy a Horthy-bakából szegényparasztot, majd kulákot, később téeszelnököt csinálnak, érdekes paradoxon, amivel va lamit még kezdeni lehetne.

Az ötvenes évek szűk levegője, a hetvenes évek elejére lett szabadabb a filmművészetben. Majdnem minden rendező megcsinálta filmjét e korról — mely alkotások között tisztességes és igaz mű is szép számmal akadt. Ezek néven nevezték a dolgokat, ez volt a tilalom alól feloldott tabuk birtokba vételének legegyszerűbb módja. A hetvenes évek végére azonban világossá vált, hogy pusztán önmagukban sorolni a hajdani tabukat már semmit nem jelent, és a megnevezettek összefüggéseit kellene most már kimondani — nem utolsósorban a mai társadalomra vonatkozóan. Ezeket az összefüggéseket azonban — a jól érzékelhető tabukkal ellentétben — először meg kell találni. A film politikai utalásai jórészt már réges régi néven nevezések, ekképp hát fölösleges ismétlések. Kivétel persze az, amiről maga a film szólna. Mert újabb tabut sikerült felfedezni, a homoszexualitás témáját, és a film kétségtelen érdeme, hogy elsőként beszél erről. Örvendetes, hogy a társadalom tűrőképessége egyáltalán megengedi a téma felvetését. Társadalmi méretű elfogultságot, indulatot, előítéletet legyőzni nehezebb, mint hatalmi klikkeket. E film mégis vállalkozik e harcra, megértéssel és humanizmussal közelít, e mindmáig előítélettel kezelt jelenséghez, s nagy érdeme, hogy szimpátiát, de legalábbis megértést kelt olyan emberek irányában, kiknek idáig megvetés és lenézés jutott osztályrészül. Ámbár messzinek tűnik az az idő, mikor senkinek nem kell majd elpirulnia — a másikra nézve.

Kövesdy Gábor

Maria Braun házassága

Hát tegyük ki gondolatainkat különféle elemzések kényének! Sajátos betegségben szenvedünk. Megismerésünk útja a tudományos modellálás pályáján haladt, és most kétségbeesetten küzdünk, hogy meg tudjuk tenni a fordított irányú lépést, megismerjük az események lezajlásának valós menetét és megértsük a konkrét történések jelentését. Próbáljuk meg átélni azokat a történelemmé szilárdult tényeket, amelyekről pontos adataink, statisztikáink, modelljeink elméleteink vannak!

A nemek közötti munkamegosztás keményen érvényesül. A német férfiak elvesztettek egy háborút, melynek résztvevői olyan reakciókra voltak kénytelenek és képesek, amelyektől elszokott már a civilizált Európa, és amelyekre maguk sem tartották alkalmasnak magukat. A béke lehet idealista, a háború mindig szigorúan anyagelvű és aki túléli, az olyan erőkre tesz szert, amelyekkel csodákat lehet művelni. A háborút csinálni, megnyerni vagy elveszteni férfiak szokták, túlélni a nők.

Ez a film egy olyan országban játszódik, amely diktálni akart, és egy olyan évtizedben, amikor a második nagy kudarc után eredeti céljainak megvalósításához új eszközöket keresett.

Az újrakezdés eszkalációja: a kezdeti cserék, a két csomag Camel, a bross nagy jövőt ígér Maria Braunnak, a „munkaruha" vásárlásakor maga Fassbinder is sok szerencsét kíván neki, aláfestésként a német himnuszt halljuk és látjuk, Papp Zsolttal élve: a Deutschland unter alles-t. Ez már a gazdasági csoda kicsiben, innen már nem távoli állomás a történelemtudomány által is regisztrált talpraállás részesének lenni, egyre gazdagabb környezetekben élni, és szívósan, az érzelmeket megőrizve, vagy legalábbis ennek reményében kivárni az erkölcsi rehabilitációt, a tartás és kitartás szellemében cselekedni. Az ilyen intenzitású erőkifejtés azonban nem maradhat büntetlen, a tartalékok felmorzsolódnak, a fikció nem változhat át a mindennapokká, a futball, mely legalább annyira férfias tevékenység, mint a háború, kedvező terepet kínál arra, hogy Németország megbocsásson önmagának.

Gál Róbert

SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT SPORT

Felhívás! Oktatók, hallgatók!

Az egyetem áldatlan tömegsportállapotára való tekintettel sakkversenyt rendezünk. Részt vehet az egyetem minden hallgatója, oktatója és alkalmazottja. A nevezési díj 50 forint — a verseny becsületes végigjátszása esetén minden versenyző visszakapja az összeget. Egyszeri ki nem állás esetén 25 forint, kétszeri távollét esetén a teljes összeg elveszik, s a versenyzőt töröljük a vetélkedők listájáról.

Nevezési határidő: 1982. november 8. A nevezéseket „Sakk" jeligéjű borítékban a KISZ-bizottságon kérjük leadni. A nevezésnek tartalmaznia kell a nevet s a címet, amelyen a versenyző könnyen elérhető. S természetesen a nevezési díjat!

A szervezők